

## JONGENS EN SENSE.INFO

ONDERZOEK NAAR INFORMATIEBEHOEFTE VAN  
JONGENS EN AANSLUITING BIJ SENSE.INFO  
MOBIEL



# JONGENS EN SENSE.INFO

**ONDERZOEK NAAR INFORMATIEBEHOEFTE VAN  
JONGENS EN AANSLUITING BIJ SENSE.INFO  
MOBIEL**

Utrecht, maart 2014  
Auteur: Kaj van Zenderen & Eline Dalmijn  
Projectnummer: NL1436SE

Opdrachtgevers: Soa Aids Nederland & Rutgers WPF  
Coördinatie: Ineke van der Vlugt  
Adviseur: Hanneke Roosjen  
Onderzoeksbegeleiding: Ciel Wijsen

© 2014 Rutgers WPF  
[www.rutgerswfp.nl](http://www.rutgerswfp.nl)



## Inhoud

<b>Samenvatting</b>	<b>1</b>
<b>1 Opzet kwalitatief onderzoek: jongens en Sense.info mobiel</b>	<b>5</b>
1.1 Achtergrond en doelstelling onderzoek	5
1.2 Vraagstelling	6
1.3 Methode: individuele interviews	6
1.4 Respondenten	7
<b>2 Resultaten: zoekmotieven en zoekgedrag jongens</b>	<b>9</b>
2.1 Belangrijke onderwerpen	9
2.2 Waar zoeken jongens naar informatie	14
<b>3 Resultaten: Waardering en relevantie van Sense.info</b>	<b>23</b>
3.1 Bekend met Sense.info	23
3.2 Waardering aangeboden informatie	24
3.3 Vormgeving kleurgebruik plaatjes	25
3.4 Navigatie, overzichtelijkheid en opbouw	25
3.5 Situaties om Sense.info mobiel te gebruiken	26
3.6 Jongens en verbeterpunten (voor Sense.info)	26
<b>4 Discussie</b>	<b>33</b>
<b>5 Conclusie</b>	<b>35</b>
5.1 Zoekgedrag jongens en Sense.info	35
5.2 Beoordeling en relevantie Sense.info mobiel	35
<b>Literatuur</b>	<b>37</b>
<b>Bijlage 1 Respondenten en achtergrondkenmerken</b>	<b>39</b>
<b>Bijlage 2 Overzicht zoekopdrachten en gekozen routes naar antwoorden</b>	<b>43</b>



## Samenvatting

24 Laagopgeleide jongens (6 vmbo'ers en 18 mbo'ers) zijn geïnterviewd over hun zoekgedrag naar informatie over liefde en seksualiteit: welke onderwerpen vinden zij interessant, wanneer en waar zoeken zij naar informatie over liefde en seks en/ of bij wie kunnen zij terecht met hun vragen. Vervolgens is aan de hand van persoonlijke zoekopdrachten op Sense.info mobiel de relevantie van de aangeboden informatie op de website voor hen onderzocht. Hierbij is ook ingegaan op de presentatie van de informatie en de navigatie; kunnen ze hun weg vinden op Sense.info mobiel? Ten slotte is gevraagd naar verbeterpunten om de site aantrekkelijker voor jongens te maken.

Aan het begin van het interview kozen jongens uit een lijst van de thema's op Sense.info voor hen belangrijke of interessante onderwerpen over liefde, relaties en seks, waar ze informatie over op zouden zoeken. De meest gekozen onderwerpen zijn: liefde en relaties, condoomgebruik, pil en andere anticonceptie, (on)veilig vrijen en soa's en seks alcohol en drugs.

### **Liefde en relaties**

Jongens vinden dat liefde en seks bij elkaar horen: je kunt niet zomaar seks met iemand hebben zonder dat er een (liefdes)band is. Jongens antwoorden dus vrij romantisch. Slechts een enkeling zegt dat je best seks kunt hebben zonder liefde. Jongeren hebben vragen over hoe het gaat met verliefdheid en met het opbouwen en afbreken van een relatie. Jongens willen inzicht in het vrouwelijk perspectief. Meisjes kunnen namelijk onduidelijke signalen geven.

### **Condoom, pil en andere anticonceptie**

Over het condoom zeggen jongens al redelijk wat te weten, bijvoorbeeld via voorlichting op school of uit eigen ervaring. Over de pil of andere anticonceptie bestaan veel meer vragen: jongens zeggen (zeer) weinig te weten over de werking en (of een zwangerschap wel valt te voorkomen?) en bijwerkingen van de pil. De onwetendheid zorgt bij jongens in relaties voor 'pilstress', als hun vriendin de pil bijvoorbeeld onzorgvuldig slikt.

### **(On)veilig vrijen, soa's**

Jongens vinden het belangrijk om een condoom te gebruiken om zo soa's te voorkomen. Ze willen meer informatie over wat je moet doen als je een soa krijgt en waar soa's precies vandaan komen.

### **Seks, alcohol en drugs**

Jongens zijn geïnteresseerd in de effecten van alcohol en drugs op het hebben van seks (erectie nog mogelijk, kwaliteit van zaad, langer kunnen neuken). Maar ze willen ook dingen weten over de schadelijke gevolgen van onder invloed zijn (controleverlies, te snel overgaan op seks).

Na toelichting van de voor hen belangrijke of interessante onderwerpen is aan de jongens gevraagd waar ze naar informatie over deze onderwerpen zoeken en bij wie ze terecht kunnen met hun vragen. Daarbij kwam ook aan bod wanneer jongens opzoek (zouden) gaan naar informatie over liefde en seks. Dit is vooral als ze ergens mee zitten, bij de meer persoonlijke vragen. Ze zijn dan op zoek naar serieuze informatie afkomstig van een deskundige professionele bron.

De meest gekozen plekken of personen waar jongens terecht kunnen met vragen over seksualiteit zijn: 1) internet, 2) vrienden en 3) ouders. Dit geldt voor zowel de vmbo'ers als de mbo'ers. Internet en vrienden worden ongeveer even vaak geraadpleegd.. Jongens kiezen niet voor één plek of één persoon; op internet zoeken gaat vaak samen met vrienden en ouders praten. Het is afhankelijk van het type vraag.

### **Internet**

Voor meer persoonlijke vragen wordt vaak het internet geraadpleegd (bijv. over soa's). Jongens zoeken het eerst online voor zichzelf uit voordat ze naar hun vrienden of ouders stappen. Google vormt het startpunt voor het zoeken naar antwoorden op vragen over seks. Jongens voeren in de zoekmachine letterlijk de vraag waar ze mee zitten in.

Jongens hebben geen specifieke sites voor ogen of weten gewoon niet meer welke site ze hebben bezocht. Dit is inherent aan de Google zoekervaring: via de zoekmachine komen ze terecht op

(veel) verschillende websites. Wel worden blogs of fora gewaardeerd omdat het persoonlijke verhalen van leeftijdsgenoten zijn.

Het probleem met internet (zoeken via Google) is de overvloed aan verschillende meningen. Jongens vragen zich af welke mening en welke sites ze nou kunnen vertrouwen. Zeker als ze ergens mee zitten en ze behoefte hebben aan betrouwbare informatie. Veelgehoorde 'oplossing': meerdere websites bezoeken, meerdere blog- of forumbijdrages lezen en de informatie vervolgens (ter controle) vergelijken.

### **Vrienden**

Veel jongens noemen (goede) vrienden als de aangewezen personen voor (persoonlijke) vragen over liefde en seks. Vrienden maken dezelfde dingen mee en kunnen goed adviseren. Maar anderen zeggen juist dat ze met deze vragen minder goed terecht kunnen bij hun vrienden of uit hun antwoorden blijkt dat ze dit (liever) niet doen. Jongens zijn bang dat er niet serieus gereageerd wordt. 'Gevoelige' onderwerpen, bijvoorbeeld over een onbeantwoorde liefde, worden daarom liever niet met vrienden besproken. Jongens wisselen onderling meer stoere verhalen uit over seks, bijvoorbeeld over meisjes regelen en hoe meisjes eruit zien.

### **Ouders**

Een aantal jongens zegt dat ze met vragen over seks goed terecht kunnen bij (één van) hun ouders (jongere jongens noemen dit iets vaker). Ouders hebben immers (levens)ervaring en worden vaak meer vertrouwd dan vrienden (hebben te mooie praatjes) en zoeken op internet. Praten met ouders over seks betreft ook vaak het krijgen van seksuele voorlichting. Ouders snijden het onderwerp (ongevraagd) aan als jongens een nieuwe vriendin krijgen of een meisje mee naar huis nemen.

### **Overige plekken/ personen**

Informatie van dokters wordt als betrouwbaar geacht. Naar de dokter ga je als je echt zorgen maakt over een soa of zwangerschap en je echt wilt weten hoe het zit.

Seksuele voorlichting op school (tijdens de biologieles) vormt voor jongens een belangrijke informatiebron, geeft basiskennis over seksualiteit, over 'the general things' (voortplanting, condoom en pil).

Veel jongens erkennen (af en toe) porno te kijken, voor (seksueel) plezier of gewoon uit verveling. Ze beschouwen porno niet als een reële voorstelling van hoe seks in liefde en relaties gaat. Toch halen ze er wel degelijk informatie over seks uit, bijvoorbeeld om nieuwe standjes te leren. Jongens die een vriendin hebben zeggen dat het nu niet meer nodig is om porno te kijken.

### **Bekendheid met en waardering van Sense.info mobiel**

Geen van de jongens zegt ooit Sense.info (desktop- of mobiele versie) bezocht te hebben. Vier van de 24 jongens geven aan dat ze op school wel eens van Sense.info gehoord hebben via posters/flyers of een gastles van de GGD. Zij herkennen het icoontje van het hartje.

De waardering van Sense.info mobiel is onderzocht met persoonlijke zoekopdrachten via de mobiele telefoon. De respondenten zijn positief over de aangeboden informatie op de website. Zij vinden het goede en nuttige informatie die duidelijk op de site wordt overgebracht. Informatie kan snel gevonden worden en het is makkelijk navigeren op de site.

Wat betreft de vormgeving geven veel jongens aan dat de kleuren van Sense.info wat saai zijn. Teveel kleur is ook niet goed omdat de site dan minder professioneel over komt.

### **Situaties om Sense.info te gebruiken**

Jongens geven twee redenen om Sense.info te bezoeken. De eerste en belangrijkste reden is wanneer zich een probleem of noodsituatie voordoet, zoals wanneer het condoom gescheurd is. Een tweede reden voor bezoek aan de site is wanneer jongens vragen hebben over seks of zich goed willen voorbereiden op seks. De jongens zijn zo positief over Sense.info mobiel dat de meeste van hen de site zeker zouden aanraden aan vrienden. Een deel van de jongens geeft expliciet aan dit echter alleen te doen als een vriend met een vraag of aanleiding komt.



### Jongens en verbeterpunten Sense.info mobiel

Jongens vinden dat er voldoende onderwerpen op Sense.info mobiel staan die relevant zijn voor jongens (bij *Veelgestelde vragen*). Er staan wel meer thema's voor meisjes tussen, zoals informatie over de pil en zwangerschap, maar dit vinden jongens logisch. Veel gehoord is ook dat de informatie zowel geschikt is voor meisjes als jongens (neutrale informatie).

Meer kleur en de site meer interactief maken worden door jongens genoemd. De meerderheid van de jongens kan echter niet zelf een verbetering of aanvulling voor de website bedenken.

Als aanvullingen voor Sense.info mobiel worden testjes over liefde en seks, persoonlijke verhalen van jongens, meer informatie over hoe seks gaat voor jongens, een topic van de week op de homepage van Sense.info en een forum genoemd.



# 1 Opzet kwalitatief onderzoek: jongens en Sense.info mobiel

## 1.1 Achtergrond en doelstelling onderzoek

Jongeren kunnen met vragen over seksualiteit en relaties terecht op de website Sense.info. Naast een versie van de site voor 'traditionele' desktop computers is er sinds 2012 ook een versie speciaal bedoeld voor de mobiele telefoon, Sense.info mobiel. Beide versies van de website zijn met behulp van gebruikersonderzoeken geëvalueerd.

### 1. Evaluatie desktop versie:

Uit het eerste evaluatieonderzoek van de **desktop versie**, blijkt dat gebruikers de site in hoge mate waarderen (gemiddeld rapportcijfer 8) (Rutgers WPF en Soa Aids Nederland, 2012). Het uitgebreide informatiegehalte, de mogelijkheid voor vragen van persoonlijk advies en de interactieve onderdelen, zoals de animaties (uitkleedpoppen) worden gewaardeerd. Een online vragenlijst onderzoek (n=1303) was onderdeel van de evaluatie van de desktop versie. Hieruit bleek dat bijna driekwart van de respondenten (72%) meisjes waren en slechts een kwart jongens. De doelgroep jongens kwam dus minder goed in beeld. Het onderzoeken van de mogelijkheid om de site geschikter of beter vindbaar te maken voor jongens was dan ook een van de aanbevelingen.

Het eerste evaluatieonderzoek van de **desktopversie** laat zien dat het zoekgedrag van jongens verschilt van dat van meisjes:

- Meest gezochte onderwerpen door jongens: meisjeslichaam (29%), eerste keer (28%) en soa's (28%). Meisjes: soa's (35%), anticonceptie (29%) en eerste keer (21%).
- Jongens zoeken op veel onderwerpen vaker dan meisjes wat zou kunnen wijzen op een grotere algemene informatiebehoefte.
- Jongens zoeken vaker dan meisjes naar informatie over de eerste keer seks, homoseksualiteit, manieren van seks en naar meisjesonderwerpen als het meisjeslichaam en verliefdheid.
- Meisjes zoeken (zoals verwacht) vaker naar informatie over anticonceptie en zwangerschap en soa's.
- Het zoekgedrag verandert naarmate jongens en meisjes ouder, en waarschijnlijk seksueel actiever worden en dus met andere vragen zitten.

Uit het evaluatieonderzoek van de **desktopversie** is niet direct af te leiden dat de site ongeschikt zou zijn voor jongens. Meisjes zijn maar iets positiever over de site dan jongens: een 8,1 versus een 7,8. Wel lijkt de site minder vindbaar voor hen, maar het kan ook zo zijn dat jongens minder bereid waren om deel te nemen aan het onderzoek. Belangrijk is dat de resultaten mogelijk niet representatief zijn voor de doelgroep jongens: (veel) meer meisjes dan jongens hebben de vragenlijst ingevuld.

### 2. Evaluatie Sense.info mobiel:

Het tweede evaluatieonderzoek van **Sense.info mobiel**, bestond uit interviews met 6 vmbo leerlingen en 6 mbo studenten (van Zenderen, 2014). Ook in dit onderzoek waren jongeren positief: zowel jongens als meisjes vinden dat **Sense.info mobiel** er goed uit ziet, dat de site goed werkt op de telefoon en dat die duidelijk is opgebouwd. Beide seksen zijn positief over de aangeboden informatie (vragen en antwoorden), de opbouw en navigatie en het uiterlijk (kleurgebruik en de lettergrootte). Een aantal jongens is expliciet gevraagd of de aangeboden informatie geschikt is voor jongens, hier wordt positief op gereageerd. De informatie over zwangerschap is bijvoorbeeld ook voor jongens relevant.

Er zijn slechts een paar verschillen gevonden tussen jongens en meisjes. Als aanvulling op de **mobiele website** is een forum populair: het lezen van persoonlijke verhalen van andere jongeren zorgt voor een gevoel van herkenbaarheid. Jongens kiezen wel vaker dan meisjes voor een forum en geven als reden het wegnemen van onzekerheid (die je als puber hebt). Zowel jongens als meisjes, vinden de thema's soa's, (on)veilig vrijen en morning-afterpil belangrijk (onderwerpen die problemen met seks weerspiegelen). Wel kiezen meisjes vaker dan jongens voor het onderwerp Morning-afterpil en voor de onderwerpen Pil en Zwangerschap. Er zijn in dit onderzoek slechts zes jongens gesproken, te weinig om (mogelijke) verschillen met meisjes goed te kunnen onderzoeken.

## Doel huidig onderzoek

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in welke onderwerpen jongens interessant vinden op het gebied van liefde, relaties en seksualiteit en hoe ze informatie zoeken over deze onderwerpen. Daarbij wordt tevens inzichtelijk in welke mate Sense.info relevante onderwerpen en informatie bevat voor jongens en aansluit bij hun zoekgedrag.

## 1.2 Vraagstelling

### 1. Hoe ziet het zoekgedrag naar informatie over liefde, relaties en seks van laagopgeleide jongens (al of niet seksueel actief) er uit?

- Wat zijn motieven voor het zoeken van informatie en beelden over liefde, relaties en seks?
- In welke situaties zoeken zij naar deze informatie?
- Waar en zoeken jongens naar informatie over liefde, relaties en seks?

Hoe waarderen jongens sites waarop informatie wordt gezocht?

- Op welke sites kijken ze en met welke zoekwoorden wordt gezocht?
- Wat is wel of niet aantrekkelijk aan deze sites?
- Aan welke behoefte komen deze sites tegemoet en aan welke behoeftes niet?

### 2. Sluit Sense.info voldoende aan bij de informatiebehoefte en het zoekgedrag van laagopgeleide jongens?

- Hoe waarderen ze de aangeboden informatie op Sense.info?
- Hoe waarderen ze het navigeren op de site?
- Hoe waarderen ze het uiterlijk van de site?
- In welke situaties wordt op de site naar informatie gezocht?
- Wat zijn verbeterpunten ten aanzien van inhoud, navigatie en vormgeving?

## 1.3 Methode: individuele interviews

Individuele interviews zijn gehouden met laagopgeleide jongens, vmbo- en mbo'ers in de leeftijdsgroep 14-19 jaar. Uit het evaluatieonderzoek van de desktopversie blijkt dat jongeren van 16-19 jaar de site het vaakst bezoeken (Rutgers WPF/ Soa Aids Nederland/ Universiteit Maastricht, 2012). In deze periode start voor veel jongeren hun seksuele carrière en hebben zij behoefte aan informatie of hebben zij vragen en problemen. Er zijn totaal 24 jongens geïnterviewd (6 vmbo'ers en 18 mbo'ers). Het onderzoek is in november-december 2013 uitgevoerd. Twintig jongens zijn via een wervingsbureau geworven en zijn geïnterviewd op een locatie in Amsterdam. Vier jongens zijn geworven via een re-integratiebureau dat in Almere voortijdige schoolverlaters via een erkende alternatieve mbo entreeklas klaarstoomt voor terugkeer naar school op mbo 2 niveau. Om in korte tijd alle jongeren te kunnen interviewen is gewerkt met drie interviewers: twee van Rutgers WPF en één externe interviewer die bij diverse kwalitatieve onderzoeken onder jongeren betrokken is geweest.

De interviews duurden ongeveer 30 minuten (netto tijd) en bestonden uit twee delen:

#### 1. Zoekmotieven en zoekgedrag van jongens naar informatie over liefde, relaties en seksualiteit (15 minuten):

- Welke thema's over seks vinden jongens (in het algemeen) belangrijk of interessant? De jongens is een lijst voorgelegd met mogelijke onderwerpen. Deze komen overeen met de aangeboden onderwerpen op Sense.info mobiel.
- In welke situatie gaan jongens opzoek naar meer informatie over de voor hen belangrijke of interessante onderwerpen?
- Waar zoeken jongens naar informatie over liefde, seks en relaties en/of bij welke personen kunnen ze terecht met hun vragen hierover? Ze hebben dit ook in een lijst aangekruist (o.a. internet, vrienden, ouders, docenten, begeleiders/ verzorgers) waarop is doorgevraagd.
- Als op internet wordt gezocht naar informatie over liefde, relaties en seks: op welke websites zoeken jongens en/ of welke zoekwoorden worden gebruikt via een zoekmachine (Google)? Wat vinden ze van deze sites en wanneer bezoeken ze deze sites?
- Er is ook nog specifiek ingegaan op het kijken van pornofilmpjes om informatie te krijgen over seksualiteit.

## 2. Aansluiting zoekmotieven en zoekgedrag van de jongens bij de informatie op Sense.info mobiel (15 minuten):

- Om inhoudelijke en praktische redenen is gekozen om de mobiele versie van Sense.info voor te leggen aan de jongens en niet de desktop versie. Veruit de meerderheid van de jongeren bezit een telefoon met internet (CBS, 2012) en de smart Phone is te beschouwen als hun primaire internet device. Daarnaast zouden de interviews te lang duren om zowel de mobiele als de desktop versie aan de jongens voor te leggen. Wel is gecheckt of jongens bekend waren met de desktopversie. Indien dit het geval was, is ook gevraagd naar hun mening over deze variant.
- Hoe wordt de informatie op Sense.info mobiel door jongens gewaardeerd? Dit is onderzocht door jongens zoekopdrachten uit te laten voeren op hun mobiele telefoon. De zoekopdrachten zijn gekoppeld aan onderwerpen waarvan zij eerder in het interview zeiden dat ze deze interessant of belangrijk vinden. Zo werd duidelijk of de aangeboden informatie op Sense.info mobiel, over de voor hen interessante onderwerpen, hen aanspreekt.
- Naast de inhoud is ook ingegaan op de presentatie van de informatie en het verloop van de navigatie. Opdrachten werden hardop uitgevoerd ('Think aloud protocol', zie Van de Velde & Vermeire, 2010). Zo werd duidelijk of het zoekgedrag aansluit bij de navigatiestructuur van de website.

Tabel 1: Voorbeelden van zoekopdrachten

Onderwerp	Vraag	Route
Liefde en relaties	Hoe kan je het beste iemand versieren?	Informatie → veelgestelde vragen → liefde en relaties → Hoe kan je het beste iemand versieren  Informatie → seks A-Z → versieren
Zwanger	Jij bent bang dat je vriendin zwanger is. Hoe kom je er achter of ze zwanger is?	informatie-->veelgestelde vragen --> zwanger --> ik ben bang dat ik zwanger ben. Hoe kom ik daar achter  informatie-->seks-a-z --> z--> zwangerschapstest
Meisjeslichaam	Waar wordt een meisje opgewonden van?	informatie-->veelgestelde vragen --> meisjeslichaam--> Waar wordt een meisje opgewonden van?

- Wat zijn verbeterpunten voor Sense.info mobiel?
  - Zijn er voldoende interessante onderwerpen voor jongens op de site? Welke zijn dat? Jongens hebben naar de lijst met onderwerpen van 'Veelgestelde vragen' gekeken.
  - De jongeren is een lijst voorgelegd met ideeën om de site mee aan te vullen/verbeteren. Ze moesten de ideeën aankruisen die hen het meest aanspraken en hun keuzes toelichten.
- Aan het einde van het interview heeft elke jongen een kort vragenlijstje ingevuld over zijn leeftijd, culturele identiteit, seksuele ervaring en relatie- en datestatus. Deze gegevens zijn onder andere gebruikt om te kijken of oudere jongens (mbo'ers) verschillen van jongere jongens (vmbo'ers) in hun zoekgedrag en waardering van Sense.info.

Er is door de interviewers gelet op sociaal wenselijk antwoorden. Het risico bestond dat jongens zich niet vrij voelden om hun persoonlijke zoekmotieven te delen met de onderzoeker. Als de interviewer merkte dat jongens zich niet helemaal op hun gemak voelden zijn vragen hypothetisch gesteld (stel dat...), of is gevraagd naar ervaringen van vrienden.

Alle interviews zijn teruggeluisterd en getranscribeerd. De transcripten zijn geanalyseerd met behulp van het programma MAXQDA: relevante fragmenten zijn gecodeerd waarbij open (associatieve) codes is toegewerkt naar overkoepelende kernthema's. Als startpunt voor het coderen zijn de onderzoeksvragen en interviewtopics gebruikt.

### 1.4 Respondenten

Van de 24 respondenten zijn verschillende achtergrond gegevens bekend, zie bijlage 1. Tijdens de individuele interviews is gevraagd naar hun opleiding, opleidingsniveau, cultuur en religie, seksuele ervaringen en relatiestatus. De respondenten zijn allemaal jongens uit de stad: 20 jongens komen uit Amsterdam en 4 uit Almere. Ze zijn zichtbaar modieus gekleed en zien er goed verzorgd uit. Hun stijlen variëren van stoer, *urban* tot sportief.

### **Opleiding, niveau en leeftijd**

De respondenten zijn als volgt verdeeld:

- 6 vmbo'ers (kaderberoepsgericht en theoretisch) (25% van totaal)
- 4 mbo entree-studenten (uitgevallen vmbo'ers die voorbereid worden voor instroom mbo 2)
- 14 reguliere mbo'ers niveau 2/3/4 (totaal 18 mbo'ers, 75% van totaal).

Er zijn naar verhouding meer oudere jongens (mbo'ers) in de onderzoeksgroep aanwezig. De mbo jongens zijn tussen de 16 en 19 jaar oud (gemiddelde leeftijd 17,5). De vmbo jongens zijn tussen de 14 en 17 jaar oud (gemiddelde leeftijd 15,3 jaar); mbo'ers zijn dus ouder dan vmbo'ers.

### **Cultuur en religie**

Het grootste deel van de jongens (75%), ook degenen met een niet Nederlandse culturele of etnische achtergrond, identificeert zich in de eerste plaats met de Nederlandse cultuur. Daarnaast identificeren 3 jongens zich met de Antilliaanse cultuur, 1 jongen met de Turkse cultuur, 1 jongen met de Surinaamse cultuur en 1 jongen met de Marokkaanse cultuur. Gekeken naar religie, geeft de helft van de jongens aan gelovig te zijn. Het grootste deel is christelijk (33%) en de rest islamitisch (17%). Beide groepen zijn echter weinig praktiserend: ze gaan niet vaak naar de kerk/moskee en bidden af en toe.

### **Seksuele ervaring en relatiestatus**

Op het gebied van seksuele ervaring blijkt dat van de hele groep 75% seks heeft gehad. De mbo'ers hebben meer ervaring: 17 van de 18 (94%) mbo jongens heeft seks gehad tegenover 1 van de 6 (17%) vmbo jongens. Ten tijde van het onderzoek hebben 6 jongens (1 vmbo en 5 mbo) een relatie (24%) en zijn 10 jongens (2 vmbo en 8 mbo) aan het daten (42%). De overige 8 jongens (3 vmbo en 5 mbo) geven aan niet aan het daten te zijn of een relatie te hebben. De helft van de vmbo jongens is niet aan het daten en heeft geen relatie. Slechts één jongen (17%) heeft een relatie en daarnaast zijn er 2 aan het daten (33%). Van de mbo jongens is het grootste deel aan het daten (8 jongens, 44%), hebben 5 jongens een relatie (28%) en zijn 5 jongens niet aan het daten en hebben geen relatie (28%). De mbo jongens (de oudere jongens) zijn dus meer actief op date- en relatiegebied dan de vmbo jongens.

## 2 Resultaten: zoekmotieven en zoekgedrag jongens

### 2.1 Belangrijke onderwerpen

De jongens is gevraagd wat voor hen belangrijke of interessante onderwerpen zijn over liefde, relaties en seks, waar ze informatie over op zouden zoeken. Dit is gedaan door het voorleggen van een lijst met thema's die ook op Sense.info mobiel terugkomen. Zij mochten onderwerpen kiezen (top drie) en vertellen waarom zij deze belangrijk/ interessant vinden. Hierbij kwam ook aan bod in welke situatie ze naar informatie over deze onderwerpen (zouden) zoeken.

Tabel 2: Interessante onderwerpen voor jongens

Belangrijke onderwerpen	aantal keer genoemd	vmbo n=6	mbo n=18	vmbo met seksuele ervaring n=1	mbo met seksuele ervaring n=17	vmbo met relatie n=1	mbo met relatie n=5
Liefde en relaties	19	5	14	1	14		3
Jongenslichaam	-						
Meisjeslichaam	6		6		6		1
De eerste keer	4	2	2		1	1	
Pijn bij het vrijen/ vrijen	2		2		2		2
Condoom, pil en andere conceptie	13	1	12		11		5
Zwanger	3	1	2	1	2		
(on)veilig vrijen, soa's	10	2	8		8		2
Homo/lesbisch/bi	-						
Over je grens	5	2	3		2	1	2
Cultuur en geloof	6	3	3	1	3		
Seks en internet							
Seks, alcohol en drugs	8	1	7		7		2
Transgender	-						
Anders	2	2				1	

Sommige jongens beginnen bij het beantwoorden met te zeggen dat ze over seks eigenlijk alles al weten. Deze (stoere) houding van 'ik weet alles al' reflecteert mogelijk niet helemaal de feitelijke situatie. Uit de bespreking van de onderwerpen blijkt namelijk dat jongens wel degelijk met vragen en onzekerheden zitten.

*Ik weet eigenlijk alles wel een beetje. Ik kan het allemaal aanvinken, maar...(lacht).  
(jongen 27, mbo entreeklas, 19 jaar)*

*Ook met het vrijen, eh, ja, ik weet niet, ik weet daar gewoon alles van. Condoom, pil. Ik weet eigenlijk over alles van seks weet ik al een beetje wat van.  
(jongen 25, mbo entreeklas, 18 jaar)*

#### Liefde en relaties (meest gekozen onderwerp)

Dit thema wordt het meest genoemd door zowel vmbo'ers als mbo'ers (gekozen door 5 van 6 vmbo'ers en 14 van de 18 mbo'ers). Jongens hebben vaak het plaatje in hun hoofd van hoe 'het hoort': liefde en seks zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en je kunt niet zomaar met iemand seks hebben, er moet (eerst) een liefdesband zijn. Dit is ook de reden waarom ze dit onderwerp belangrijk zeggen te vinden, liefde en seks horen gewoon bij elkaar. Jongens hebben dus een romantisch perspectief.

**Vertel eens over liefdes en relaties om mee te beginnen, waarom is het onderwerp voor jou belangrijk of interessant?**

*Omdat seks eh, vind ik, hoort bij liefde. Als je liefde voor elkaar hebt, na een tijdje doe je dat met elkaar om de liefde voor elkaar te tonen en niet gewoon maar: Ik heb er zin in, oh, leuke meid.*

*Ja, ja.*

**Heb je vragen over dit onderwerp?**

*Niet echt. (jongen 18, mbo niveau 3, 19 jaar)*

**Liefde, relaties. Waarom is, vind je dat belangrijk?**

Omdat je het niet zomaar met iemand doet, denk ik.

Oké.

Ja. Ik denk dat het, daar begint het ook mee, met een relatie, met liefde, denk ik.

**Ja. Maar zou je daar dan eh ook dingen over willen lezen of informatie over willen hebben?**

Hoe het dat moet aanpakken of zo?

Ja, bijvoorbeeld.

Hm (...) nee hoor.

**Nee? (lacht)**

Nee. Nee. Nee, weet ik niet.

(jongen 10, mbo niveau 4, 16 jaar)

*het is wel gewoon natuurlijk belangrijk om gewoon eh, dat het, als het gericht is op seks, dan eh, ja, is het natuurlijk wel gewoon liefde, de liefde zelf is belangrijk en ik zie seks, zeg maar, er gewoon bij als iets wat erbij hoort, zeg maar. Dus eh, ja, het gaat voor mij wel voornamelijk om de liefde, zeg maar.*

**Meer om de relatie, dan alleen om het lichamelijke, seks, zeg maar.**

Ja, precies.

(jongen 6, mbo niveau 4, 18 jaar)

Slechts een paar jongens noemen dat je ook seks kan hebben zonder dat je verliefd bent op elkaar. Dit is iets waar je achter komt of wat speelt als je ouder wordt:

**Bijvoorbeeld om te beginnen met liefde en relaties, wat is daar interessant aan eh, wat...**

*Ik denk dat het daarom draait. Als jij geen liefde hebt met iemand, tenminste, ik denk sowieso om het zo te zeggen, de eerste keer. Kijk, als je ouder bent ga je misschien stappen en gebeuren er allerlei dingen wat misschien niets met liefde te maken heeft, maar als je voor de eerste keer een relatie krijgt, je bent verliefd op iemand en je hebt nog niks gedaan, dan eh, ja, dan heeft dat toch wel ook met seks te maken op een gegeven moment.*

(jongen 5, mbo niveau 4, 17 jaar)

**En waarom heb je voor liefde en relaties gekozen?**

*Eh, ja, het is eigenlijk, zeg maar, je leert eigenlijk vanaf jeugd af aan leer je dat je vanaf, dat je pas seks krijgt eigenlijk als je verliefd bent op elkaar. Maar je hoeft niet per se verliefd te zijn om seks te hebben, want ik bedoel vooral: heb je alleen seks, heb je ook een soort van relatie met iemand en dat noem je dan gewoon seksuele relatie, want het hoeft niet per se met gevoelens erbij te zijn, maar dat is meer iets wat je doet uit lust, bijvoorbeeld. Dus.*

(jongen 24, mbo niveau 2, leeftijd onbekend)

Jongens vinden het lastig om te bedenken wat ze (nog) over dit 'gewone' thema willen weten (zie sommige van de bovenstaande citaten). Een jongen met een vriendin geeft aan dat liefde gewoon een 'herkenbaar' gevoel is: 'het is meer een gevoel en, ja, ik zou er niet over willen lezen van wat het nou is, want je voelt het en je weet wat het is. Toch?' (jongen 21 mbo 4 leerjaar 2). Na doorvragen blijkt dat ze toch met vragen en onzekerheden zitten. Ze willen meer informatie over hoe het gaat met verliefdheid en met het opbouwen en afbreken van een relatie, en hierbij vooral inzicht in het vrouwelijk perspectief. Meisjes kunnen bijvoorbeeld onduidelijke aanwijzingen geven over de relatiestatus.

**Liefde en relaties, ja, en waarom vind je (...) vind je dat een belangrijk onderwerp?**

Ja, hoe zal ik het uitleggen? Het is gewoon normaal vind ik.

**Normaal?**

Ja, het is er gewoon

**Maar zou je je kunnen voorstellen dat je daar dan iets over wil weten en opzoeken, informatie?**

Ja, niet echt, want als jongen zijnde weet je al wel een beetje hoe het gaat.

Ja?

**Dus je weet al de gevoelens voor iemand die je hebt of niet?**

Ja? Ja.

En je weet precies wat een relatie is en wat niet.

**Ja. Maar het kan zijn dat je wel onzeker erover bent bijvoorbeeld.**



*Ja, soms wel, ja. Als een meisje aanwijzingen geeft over een relatie te hebben, maar het niet doet. Ja, dan vind ik het ook raar.  
(jongen 4, vmbo-k, 15 jaar)*

**Heb je dan ook een idee wat je specifiek dan nog daar meer over zou willen weten?**

*Eh...het gedrag van vrouwen op het gebied van ja, hoe ze naar een man kijken. Dus ja, je hebt vrouwen die alleen maar voor geld of goud aan gaan, toch, maar gewoon, ja, ik weet niet.  
(jongen 22, vmbo-k, 16 jaar)*

Een jongen kijkt terug naar het moment van zijn eerste vriendinnetje:

**In wat voor soort situatie zou jij meer over liefde en relaties willen weten en zou je echt op zoek gaan?**

*Ja, op dit moment zeg maar, nu ik oud ben is het niet echt meer nodig, maar als ik toch echt een paar jaar jonger was, dan wist ik echt niet wat ik daarmee aan moest zeg maar. Da's best wel, later ook, in eerste, laat, dat ik een eerste vriendinnetje kreeg en zo.*

*Ja.*

*Dat vond ik, ja, dat vond ik best lastig.*

*Op dat moment, zit je dan toch wel met twijfel van: doe ik het wel goed.*

*(jongen 2, mbo niveau 3, 16 jaar)*

**Condoom, pil en andere anticonceptie**

Het onderwerp 'Condoom, pil en andere anticonceptie' wordt vooral genoemd door de jongens die al seksueel actief zijn, de mbo'ers: 12 van de 18 mbo'ers vinden dit onderwerp belangrijk vergeleken met 1 van de 6 vmbo'ers. Binnen de groep mbo'ers vinden alle jongens met een relatie dit onderwerp belangrijk. Jongens kiezen voor dit onderwerp omdat ze het belangrijk vinden om een condoom te gebruiken:

*Nou, ik vind dat als je het doet, dat je het wel veilig moet doen. En daar is condoom of een pil, ja, wel handig bij.*

*(jongen 17, mbo niveau 4, 16 jaar)*

Jongens zeggen redelijk wat te weten over het condoom, bijvoorbeeld via voorlichting op school of uit eigen ervaring, maar willen soms meer praktische informatie (bv over de beschikbare maten en hoe je ze het snelste om kan doen). Over de pil of andere anticonceptie bestaan veel meer vragen: jongens geven aan weinig te weten over hoe de pil werkt (of een zwangerschap altijd valt te voorkomen?) en de bijwerkingen ervan. Ook hebben jongens in relaties last van 'pilstress': een jongen zit erg in met het slordige pilgebruik van zijn vriendin, hij is bang dat zijn vriendin zwanger raakt (jongen 21, mbo niveau 4, 19 jaar). Anderen vragen zich af of de pil echt wel werkt bij het voorkomen van zwangerschap. Weer een ander maakte zich zorgen over de bijwerkingen van de pil voor zijn vriendin (misselijkheid, pijnlijke borsten). Zijn vriendin wilde de pil gaan slikken maar haar ouders mochten het niet weten en dus werd hij op pad gestuurd om de pil te kopen (jongen 25, mbo entreeklas, 18 jaar). Jongens willen dus meer weten over de pil (over gebruik, betrouwbaarheid en bijwerkingen). Maar ook over een spiraaltje: hiervan zouden jongens willen weten hoe het werkt en eruit ziet.

*Ja, over condoom heb ik niks te vragen of zo, want ik gebruik het al een tijdje. Maar over de pil, ik weet niet eens hoe het werkt. Ik weet alleen van, het meisje zegt: ik neem de pil, en het is goed. En, maar eh, verder weet ik niets erover.*

*(Jongen 13, mbo niveau 3, 19 jaar)*

**Zijn er nog andere onderwerpen over liefde en relaties en seks waar je meer over zou willen weten?**

*Eh, hoe spiraal werkt eigenlijk. Dat wil ik wel weten, spiraal, ik weet niet. Ik heb er ooit van gehoord dat iemand zei: 'Ik heb een spiraal in me gehad' en zo. Ik dacht: hè, gewoon in je? Hoe ging dat? En ja...mensen schamen zich om erover te praten, dus omdat ik het niet wist ben ik er ook niet achter gekomen.*

*(Jongen 13, mbo niveau 3, 19 jaar)*

*Ik zou het wel interessant vinden om echt, maar dan ook echt te weten hoe zeker het is dat als een meisje dan de pil slikt, dat ze niet zwanger wordt. Ik heb het zelf nog nooit opgezocht, maar ik zou*

*het wel gewoon, ja, als ik het zou opzoeken, zou ik het wel echt meteen willen lezen. Ik zou niet eerst een heel verhaal willen lezen, ik zou echt meteen m'n antwoord willen hebben.*  
(Jongen 8, mbo niveau 4, 18 jaar)

*Nou, ik weet wat een condoom doet, die houdt het tegen. De pil, ja, mijn vriendin slikt dus de pil, alleen heb ik daar dus vaak een beetje gezeik mee eigenlijk, omdat, ja, zij vergeet het soms. Dat maakt me best onzeker zeg maar van oké, ben je nou zwanger ja of nee, weet je. En ik zit dan weer te kijken en dan, internet maakt je allemaal bang ermee van ja, en, die verschijnselen zeg maar. Dan heeft m'n vriendin bijvoorbeeld vaak hoofdpijn of is ze laatst een keer flauwgevallen en dan ga ik dat er al mee associëren. Dus ik zou graag wel daar een duidelijke uitleg over willen hebben zeg maar, van: oké, als je de pil slikt bijvoorbeeld, kan je....*  
(Jongen 21, mbo niveau 4, 19 jaar)

### **(On)veilig vrijen, soa's**

Dit thema wordt ook door veel jongens genoemd (een derde van de vmbo'ers en bijna de helft van de mbo'ers). Ze vinden het belangrijk om veilige seks te hebben om zo soa's te voorkomen. Ook willen ze meer informatie over wat je moet doen als je een soa krijgt en waar soa's precies vandaan komen. Een jongen geeft aan dat hij op zoek zou gaan naar informatie als hij vermoedt een soa opgelopen te hebben (jongen 22, vmbo-k, 16 jaar).

#### **Ja. Ja, en onveilig vrijen en soa's, waarom is dat voor jou een belangrijk onderwerp?**

*Omdat eh, als je dat weet, dan weet je ook hoe je het moet voorkomen. En dan weet je ook dat je dat niet wilt hebben, als mens, want het kan heel erg in je nadeel werken en dat is zonde van je carrière.*

(Jongen 13, mbo niveau 3, 19 jaar)

#### **Ja. En over soa's, eh, heb je daar vragen, dingen die je interessant vindt of waar je meer over wilt weten of die je gewoon nog niet weet?**

*Nou ja, eh, wat je moet doen als je ze krijgt bijvoorbeeld, dat is wel belangrijk om te weten. Nou, of er iets tegen te doen nog is. Dat soort dingen.*

(Jongen 11, mbo niveau 4, 16 jaar)

### **Seks, alcohol en drugs**

Jongens zijn geïnteresseerd in de effecten van alcohol en drugs (partydrugs, wiet en xtc) op het hebben van seks, libido en uithoudingsvermogen. Is het hebben van een erectie nog mogelijk, wat betekent het voor de kwaliteit van zaad, voor langer kunnen neuken? Ze vinden dit een spannend onderwerp. Maar ook willen ze dingen weten over de schadelijke gevolgen van (teveel) onder invloed zijn: het heeft invloed op je beslissingen, je verliest controle over jezelf en je gaat sneller over tot seks (kans op misbruik wordt groter): *'Na teveel alcohol en drugs werd ik wakker naast twee meisjes in een tent, ik weet van het hele weekend niks meer'* (jongen 18, mbo niveau, 19 jaar). Bij dit onderwerp gaat het vaker om jongens die al seksuele ervaring hebben (7 van de 18 mbo'ers en 1 van de 6 vmbo'ers noemen dit). Vragen over seks, alcohol en drugs spelen bij het uitgaan.

#### **Seks, alcohol en eh drugs?**

*Ja, ook hoe dat samen gaat bijvoorbeeld. Wat voor een effect eh drugs op je stamina bijvoorbeeld, of hoe dat, ja, hoe ik, hoe je gaat denken tijdens, nou, als je bijvoorbeeld onder invloed bent van drugs, hoe je dan over een meisje anders gaat denken bijvoorbeeld.*

(Jongen 2, mbo niveau 3, 16 jaar)

#### **En kan je je een situatie verzinnen over drugs en eh, en eh seks en alcohol, dat je op het internet zou gaan om eh, ja, om vragen, om antwoorden te krijgen op vragen?**

*Ja, stel ik ga die avond uit en ik ben van plan om te gaan drinken, ik ben van plan om een wiet te roken, dan wil ik toch wel weten wat dat dan met mij doet en ten opzichte van, van seks en zo. Wat het dan, mij verandert.*

#### **Wat zou er dan kunnen gebeuren?**

*Ja, ik weet niet, misschien (...)*

#### **je je zorgen over kunnen maken zeg maar?**

*misschien word ik toch eh, ik weet niet, ineens heel erg geil of iets, en dan, ja, ik weet niet hoe dan m'n avond verandert, zeg maar.*

(Jongen 2, mbo niveau 3, 16 jaar)

**Seks, alcohol en drugs? Wat voor een soort van vragen heb je daarbij?**

*Ik heb heel veel vrienden die bijvoorbeeld heel veel drinken en die ook een vriendin hebben, en dan denk ik bij mezelf als hun daarna bijvoorbeeld met hun vriendin naar bed gaan, heeft dat dan effect op hun eh, eh, of verandert het zaad wat je dan op dat moment misschien loost eh, kan het bij het meisje misschien, als zij heel veel drinkt, gevolgen hebben. Eh (...) even denken, kan, kan, kan drugs ervoor zorgen dat je bijvoorbeeld geen erectie kan krijgen of weet ik veel wat. Dat zijn vragen (...)*

*(Jongen 8, mbo niveau 4, 18 jaar)*

**Wat zou je dan willen weten over dat onderwerp bijvoorbeeld?**

*Hoe er misbruik van wordt, eh, hoe misbruik ja, ervan wordt gemaakt zodat je het kunt voorkomen. Bijvoorbeeld als je drank gaat nemen, zeggen je vrienden van: dan kan je langer neuken, bijvoorbeeld. Maar feitelijk is dat wel zo, maar er kunnen ook dramatisch slechte dingen gebeuren en dat kun je dan voorkomen doormiddel van zulke verhalen.*

*(Jongen 13, mbo niveau 3, 19 jaar)*

**Meisjeslichaam en Over de grens**

Jongens kiezen voor het onderwerp 'Meisjeslichaam' (6 jongens) om aan te geven dat ze als jongen daarin geïnteresseerd zijn. Eén jongen zegt iets meer en legt uit dat het meisjeslichaam en -denkproces anders werkt en dat het voor jongens belangrijk is om dit te begrijpen zodat ze beter aanvoelen of een meisje iets wel of niet prettig vindt:

*Stel je voor: je wilt seks met een meisje, maar ze wil eigenlijk niet en soms kan je, en als je dat lichaam een beetje begrijpt, het meisjeslichaam, dan weet je wel, dan kan je het wel een beetje aanvoelen of ze het wel prettig vindt, ook al zegt ze het misschien niet. Want je hebt van die meisjes die niets zeggen, maar misschien niet willen.*

*(Jongen 24, mbo niveau 2, leeftijd onbekend)*

Het lastig kunnen inschatten van signalen van meisjes tijdens seks komt ook terug bij het onderwerp 'Over je grens' (5 jongens kiezen dit). Jongens zeggen dat je het zelf misschien niet door hebt als je te ver gaat en dat meisjes dat soms ook niet goed aangeven. Dit is niet een onderwerp waar ze het met andere jongens over hebben.

*En ja, over de grens is ook op zich wel handig om info over te krijgen, want misschien ga je bijvoorbeeld wel bij diegene over de grens maar laat diegene dat niet goed zien en dan weet je het niet en dan doe je zomaar iets verkeerd. Ja, dat zou wel, ja...*

*(Jongen 26, mbo entreeklas, 17 jaar)*

*Over je grens.*

**O ja, waar denk je dan aan?**

*Ja, dat is meer van, eh, je kunt seks hebben, maar je kunt ook bij sommige meisjes of iets, kan je veel te ver gaan. Maar dat heb je dan zelf niet door, zeg maar. Dat denk ik hoor. En dan eh, nou ja, dan vind ik dat je niet over je grens moet gaan, zeg maar, dus dat je gewoon moet vragen eigenlijk aan hen of je te ver gaat of niet.*

**Zou je dat aan dat meisje vragen?**

*Ik zou het aan dat meisje vragen inderdaad. Ik zou vragen van: 'Vind je het goed als ik dat of dat doe?'*

*(Jongen 26, mbo entreeklas, 17 jaar)*

Een jongen, later in het interview, krijgt via het lezen van informatie op Sense.info mobiel nieuwe informatie over 'Over de grens'. Hij wist niet dat als een meisje geen geluid maakt dat dat kan betekenen dat een meisje er niet van geniet:

**En als je naar dat antwoord (informatie 'Over de grens') kijkt, heb je daar dan wat aan?**

*Ja, maar dit spreekt wel allemaal voor zich, denk ik. Als iemand je niet eens wil zoenen, dan moet je het niet eens proberen om seks met diegene te hebben, lijkt mij, maar...*

**Oké. Staat er dan nog iets bij waarvan je denkt: o ja, dat had ik, dat is nieuw of dat vind ik nuttig?**

*Nou, dat als de ander geen geluid maakt dat die dan er dan niet van geniet, dat wist ik niet...dat ze een reden verzinnen om het niet te doen. Ik wist ook niet dat ze daarom dan niet willen of wel.*

**Oké.**

*En redenen verzinnen om het niet te doen, ja, als iemand zegt van: 'Ik wil niet', dan vind ik het oké, maar als ze zegt: 'Ik kan vandaag niet' dan is er toch een beetje hoop.*

*(Jongen 22, vmbo-k, 16 jaar)*

**Cultuur en geloof**

Het thema 'Cultuur en geloof' wordt door 6 jongens gekozen. Eerder bij de beschrijving van de respondenten werd duidelijk dat de gelovige jongeren niet echt praktiserend zijn. Er wordt ook weinig gezegd over hoe het geloof zich verhoudt tot liefde en seks. Alleen twee islamitische jongens maken hier opmerkingen over: de ene jongen vindt dat een vrouw geen seks voor het huwelijk hoort te hebben (jongen 27, mbo entreeklas, 19 jaar). Later zegt hij nog dat als een meisje dat hij niet goed kent met hem naar bed zou gaan zonder condoom, zij een slet is. De ander is minder principieel en wijst op de discrepantie tussen hoe het hoort volgens zijn ouders, en hoe hij er zelf mee omgaat. Zijn ouders zijn Islamitisch en verwachten dat hij met een Turks meisje trouwt maar hijzelf weet dat nog niet. Hij vertelt dus liever niet aan zijn ouders over al zijn (Nederlandse) vriendinnetjes (jongen 4, vmbo-k, 15 jaar).

In het evaluatieonderzoek van **Sense.info mobiel** (van Zenderen, 2014) is jongens en meisjes gevraagd om uit een lijst met onderwerpen van Sense.info mobiel onderwerpen te kiezen die ze belangrijk vonden, waar ze op de site informatie over willen terugzien. Net als in het huidige onderzoek worden onderwerpen die noodsituaties of problemen met seks weerspiegelen (soa's en onveilig vrijen) en onderwerpen rond anticonceptie en zwangerschap (condoom, pil en zwanger) vaak genoemd. Ook de combinatie van seks met alcohol en drugs is voor jongens een belangrijk onderwerp voor voorlichting.

**2.2 Waar zoeken jongens naar informatie**

Na toelichting van de voor hen belangrijke of interessante onderwerpen is aan de jongens gevraagd waar ze naar informatie over liefde, seks en relaties in het algemeen) en/of bij welke personen ze terecht kunnen met hun vragen over liefde, relaties en seks. Ze hebben dit ook in een lijstje aangekruist waar op door is gevraagd. Vaak kwam de plek of persoon ook al eerder in het interview aan bod als ze over een voor hun belangrijk of interessant onderwerp vertelden.

**Tabel 3: waar of bij wie informatie zoeken over liefde en seks**

Bron	Aantal keer genoemd	Genoemd vmbo n=6	Genoemd mbo n=18	Seksuele ervaring vmbo n=1	Seksuele ervaring mbo n=17	Relatie vmbo n=1	Relatie mbo n=5
Ouders	13	4	9	1	9		2
Vrienden	17	4	13		12	1	3
Broer(s)/zus(sen)	2		2		2		
Docent/begeleider	2		2		2		
Internet	19	5	14	1	13	1	4
Huisarts	4	2	2	1	2		2
Boek/Tijdschrift	1		1		1		1

De meest gekozen plekken of personen waar jongens terecht kunnen met vragen over liefde, relaties en seks zijn: 1) internet, 2) vrienden en 3) ouders. Dit geldt voor zowel de meerderheid van de vmbo als de mbo jongens. Internet en vrienden ontlopen elkaar niet veel. Jongens kiezen niet voor één plek of één persoon; op internet zoeken gaat vaak samen met ouders en/ of vrienden praten. Er is ook steeds gevraagd naar wat voor hen nu de beste manier of plek is als ze iets over seks willen weten. Ieder heeft zo zijn voorkeur, vaak afhankelijk van het type vraag. Een jongen geeft in eerste instantie aan alles met zijn moeder te bespreken:

*Nee, ik ga echt naar mijn moeder toe. Ik kan haar gewoon alles vragen, dus eh...*

**En als je, stel dat je moeder dan iets niet weet...**

*Nee, dan is het internetten.*

**Dan gaan jullie samen op internet kijken of zo?**

*Ja.*

*(Jongen 28, mbo entreeklas, 17 jaar)*

Een ander zegt zoekt liever via internet, ondanks dat hij goed kan praten met zijn vader:

*De beste manier (...) denk ik (...) ja, ik, over het algemeen ga ik het meest naar m'n vader, gewoon omdat hij, ja, best wel veel ervaringen heeft gehad, dus ik vraag hem gewoon meestal en het is gewoon makkelijk praten. Maar ik denk niet dat hij zoveel zal weten als het internet. En ook zoveel zou kunnen uitleggen als het internet. Dus ik denk dat als ik echt iets zou willen weten, dat ik sowieso via het internet zou zoeken.*

*(Jongen 8, mbo niveau 4, 18 jaar)*

Bij de bespreking van de meeste gekozen plekken en personen is dieper ingegaan op de voorkeuren voor de beste plek of persoon van jongens. Vragen over meisjes die jongens leuk vinden lenen zich bijvoorbeeld beter voor het stellen aan vrienden. Voor meer privacygevoelige vragen, bijvoorbeeld over een soa, wordt liever eerst het internet geraadpleegd. De 'wanneer-vraag' komt hierbij ook aan bod: jongeren gaan (of zouden) vooral opzoek naar informatie over liefde en seks als ze ergens mee zitten, bij meer serieuze of persoonlijke vragen. Ze zijn dan op zoek naar serieuze en/ of professionele informatie. Dit blijkt ook uit de Google zoekwoorden die jongens als voorbeelden geven (zie de volgende paragraaf).

### **Internet**

Voor meer persoonlijke, privacygevoelige en serieuze vragen (vragen die vrienden of ouders niet mogen weten) wordt vaak het internet geraadpleegd, of zou men het internet raadplegen (veel jongens zeggen nog niet te hebben gezocht met dit soort vragen). Bijvoorbeeld vragen over soa's of zorgvuldig pilgebruik en zwangerschapstesten. Ze willen het vaak eerst voor zichzelf op internet hebben uitgezocht voordat ze naar hun vrienden of ouders stappen.

**Kun je ook uitleggen: welke vragen stel je nou aan je vrienden en welke vragen stel je op het internet eigenlijk?**

*Iets wat zij niet hoeven te weten, dat eh, stel ik aan het internet.*

**En wat zou dat kunnen zijn?**

*Pff, soa's of andere dingen. En alles wat ze wel mogen weten van mij, dat vraag ik aan hen.*

**Ja, en wanneer heb je voorkeur voor internet en wanneer voorkeur voor vrienden?**

*Als het heel erg privacy is.*

*(Jongen 18, mbo niveau 3, 19 jaar)*

**En met wie bespreek je dan, ja, problemen of zo, of zoek je daarvoor toch eerder op het internet?**

*Eerst het internet.*

**Bijvoorbeeld al jouw zorgen over zwangerschap, is dat dan toch eerst het internet?**

*Ja, eerst het internet. Om zoiets tegen m'n vrienden te zeggen, zou toch wel, dan zou ik het echt zeker moeten weten. Dus voordat ik bijvoorbeeld tegen hen zeg van: ja, het zou misschien kunnen zijn, dat zij al helemaal gaan praten erover en helemaal, bijvoorbeeld ook misschien met elkaar of zo, weet je wel, dat. Liever dat ik het eerst, ja, eerst voor mezelf zeker weet dan dat ik het tegen een vriend zou zeggen en dan pas zeker zou weten.*

*(Jongen 21, mbo niveau 4, 19 jaar)*

**Maar zijn er nou dingen waarvan je echt denkt: nou, dat is nou echt waar het internet handig voor is? Weet je...**

*Eh, diepere vragen. Dat je echt denkt van: nou, die ga ik echt niet aan mijn moeder stellen, want...*

**Kun je een voorbeeld verzinnen van een vraag die je, ja, zoals je zelf zegt 'dieper is'.**

*Ja, als ik, eh, het onveilig heb gedaan, dan ga ik eerder op internet zoeken dan dat ik eh, tijdens het eten aan mijn moeder vraag van: 'Goh..' Het is normaal, maar dat lijkt me persoonlijk niet zo slim. Liever voorkomen dan dat ik het meteen aan haar ga vragen.*

*(Jongen 5, mbo niveau 4, 17 jaar)*

Google vormt het startpunt voor het zoeken naar antwoorden op vragen over seks, via Google kom je overal: *‘Dan krijg je alle websites netjes op een rijtje (jongen 18, mbo niveau 3, 19 jaar)’*, *‘Google is echt de Bijbel als het gaat om vragen (jongen 8, mbo niveau 4, 18 jaar)’*. Jongens voeren in de zoekmachine letterlijk de vraag in waar ze mee zitten:

- *Wat is verliefdheid? (jongen 2, mbo niveau 3, 16 jaar)*
- *Hoe moet je veilig vrijen? (jongen 19, vmbo-t, 14 jaar)*
- *Waarvoor trek ik de verkeerde personen (psychopaten) aan (jongen 18, mbo niveau 3, 19 jaar)*
- *Hoe vergeet je iemand (jongen 18, mbo niveau 3, 19 jaar)*
- *Ik heb een vriendin, ik vind iemand anders leuk, wat moet ik doen? (jongen 18 mbo niveau 3, 19 jaar)*
- *Helpt de pil? (jongen 10, mbo niveau 4, 16 jaar)*
- *Hoelang ben je ongesteld? (jongen 13, mbo niveau 3, 19 jaar)*
- *Help, pijn, seks, help is echt een handig woord op Google (jongen 8, mbo niveau 4, 18 jaar)*
- *Hoe de eerste keer (jongen 6, mbo niveau 4, 18 jaar)*
- *Onveilige seks, soa, eh, de consequenties daarvan, hoe merk ik dat er iets niet goed is? (jongen 5, mbo niveau 4, 17 jaar)*
- *Ja. Het gevolgen als je geen condoom gebruikt bij iemand Aids heeft of HIV (jongen 4, vmbo-k, 15 jaar)*
- *Wanneer zou het condoom kunnen scheuren? (jongen 3, mbo niveau 3, 18 jaar)*
- *Gevolgen van soa's en...wat kan ik er tegen doen? (jongen 22, vmbo-k, 16 jaar)*
- *Zwangerschapstest of dat betrouwbaar is, kenmerken als iemand zwanger is, dus hoofdpijn en vaak, ze heeft ook vaak buikpijn en zo, bijwerkingen van de pil (jongen 21, mbo niveau 4, 19 jaar)*

Er is steeds doorgevraagd naar welke websites jongens hebben bezocht (of zouden bezoeken) en of ze websites over een bepaald onderwerp (rond seksualiteit) kennen. Jongens hebben geen specifieke sites voor ogen of weten gewoon niet meer welke site ze hebben bezocht. Dit is inherent aan de Google zoekervaring: jongens komen via de zoekmachine terecht op (veel) verschillende websites. Zodra ze een antwoord op hun ‘prangende’ vraag hebben gevonden, bijvoorbeeld door het vergelijken van de informatie van verschillende sites, vergeten ze waarschijnlijk weer waar ze precies waren: *‘Het was volgens mij tienervragen, iets met tienervragen, dat weet ik zeker’ (jongen 8, mbo niveau 4, 18 jaar)*. Bovendien zoeken jongens vooral als er iets aan de hand is en komen ze dus niet frequent (bewust) terug op dezelfde websites. Ze beginnen elke keer weer met zoeken door zoektermen in te typen bij Google.

***En kan je je nog herinneren wat voor websites je dan eh, op komt?***

*Eh, nou, Wikipedia kom je heel snel op uit, maar dat is meer omdat het een bekende site is. Eh, ja, forums kom je snel op uit waar mensen over praten. Ik zou geen site naam weten voor de rest, maar...*

***Nee. Als je in Google zoekt, zeg maar, eh, wat zou je intypen?***

*Eh, ‘geslachtsziektes’ typ je dan in. Nou, als het daarover gaat. Als het over seks in het algemeen gaat, dan typ je gewoon ‘seks’ in.*

***Dan kom je op een hele hoop websites terecht, hè? (lacht)***

*Ja, dan kom je meteen, eh, niet altijd even de goede, maar...eh, nou ja...ik zou er niet één uit mijn hoofd weten die je snel gebruikt.*

*(Jongen 11, mbo niveau 4, 16 jaar)*

Jongens geven wel wat informatie over de sites die ze bezoeken. Blogs of fora worden bijvoorbeeld gewaardeerd omdat het persoonlijke meningen/ verhalen van leeftijdsgenoten zijn. Voorlichting sites zoals de GGD worden genoemd. De website het sekswoordenboek wordt door drie jongens genoemd als een nuttige site waar ze wel eens op kijken. Sense.info wordt niet genoemd.

***Zijn er nog andere zoektermen waar je weleens naar gekeken hebt of dingen die je hebt opgezocht?***

*Eh, ja, soa's bijvoorbeeld, die heb ik opgezocht.*

***En gebruik je, welke zoekterm gebruik je dan? Wat typ je dan in bij Google?***

*‘Alle soa's’. En dan.. ja, dat.*

***En op wat voor sites kom je dan?***

*Eh, Sekswoordenboek, geloof ik.*

*Oké.*

*En nog eentje, maar ik ben de naam kwijt. Iets met 'huis' of zo. Ja.*

***Oké, en als je bijvoorbeeld eh, kijkt naar die website Sekswoordenboek, wat vind je daar dan van?***

*Ja, het geeft wel veel informatie. Het heeft eh, die soa's en mensen kunnen daar ook hun ervaringen delen, geloof ik.*

*(Jongen 15, mbo niveau 4, 18 jaar)*

Een paar jongens vinden dat sites over seksualiteit vooral gericht zijn op de vragen en problemen van meisjes. Informatie voor jongens is daarbij dan wat kort door te bocht. Een jongen zegt dat de informatie op internet teveel op vrouwen is gericht *'terwijl het toch altijd de man is die de move moet maken om seks te krijgen'* (Jongen 2, mbo niveau 3, 16 jaar). Hij kan te weinig specifieke jongensdingen vinden. Een andere jongen geeft aan dat hij op internet altijd op een meidenforum terecht komt en dan moet je daar als jongen hard zoeken naar relevante informatie:

*Eh, wat ik heel veel krijg is dat ik eh (...) dat ik eigenlijk vooral meisjesproblemen te lezen krijg, echt héél veel meisjesproblemen. Ook meteen een forum, echt, het eerste wat ik zie bij bijvoorbeeld een forum van hé, ja, dit is gebeurd laatst eh, hoe kan ik het oplossen. Dus dan moet ik toch weer, als jongen zijnde, best wel echt een weg zoeken door die site heen om bij m'n antwoord te komen.*

***Kun je voor mij een voorbeeld geven van wat een beetje meisjesdingen zijn en wat dan jongensdingen zijn?***

*Eh, ja. Ik denk dat meisjesdingen echt zijn van eh, kijk, natuurlijk doet het bij alle twee pijn bij de eerste keer, ik, zou kunnen, maar ik denk dat het bij meisjes eerder, vaak is van het deed pijn, dat is echt iets wat ik heel vaak tegen ben gekomen. Eh (...), eh, hele gevoelige borsten zie, lees ik dan, of eh ik ben heel gevoelig, ik ben heel gevoelig voor m'n tampon, of al die dingen lees ik dan, kan ik m'n maagdelijkheid verliezen aan m'n tampon en dat soort dingen. En dan, als ik kijk naar de jongensgedeeltes, dan zie ik meestal gewoon echt eh, ja, wat te doen bij pijn bij het plassen, wat te doen bij pijn bij het vrijen, gewoon die algemene standaard dingen. Maar niet echt dat ze wat dieper kijken.*

*(Jongen 8, mbo niveau 4, 18 jaar)*

Het probleem met informatie via het internet is de overvloed aan verschillende meningen en hoe al deze informatie op waarde te schatten. Jongens vragen zich af welke mening en welke sites ze nou kunnen vertrouwen. Zeker als ze ergens mee zitten en ze behoefte hebben aan betrouwbare informatie:

*Wat er aan de hand is en dat typen we gewoon op google in (zwangerschap, verkeerd pilgebruik).*

***En waar kom je dan terecht?***

*Ja, op hele verschillende soorten sites. Ook voorlichtingssites volgens mij. Op forums, dat mensen het vragen, dat soort dingen. Maar er is nooit echt nou één duidelijk, het zijn allemaal verschillende sites en iedereen zegt weer wat anders. Dus dan weet je ook niet wat nou waar is. Dus voor mij zou het heel fijn zijn als er echt gewoon een site was en daar stond bij van: dit is wetenschappelijk bewezen en feiten, bronnen, weet ik veel, zodat een mens weet van: oké, dit is dus echt de waarheid en niet al die onzin die op internet staat.*

*(Jongen 21, mbo niveau 4, 19 jaar)*

Via Google is het niet altijd direct goed vindbaar en/ of zichtbaar of het om betrouwbare informatie gaat. Een jongen klaagt dat hij op zoek was naar informatie over hoe hij het langer vol kon houden maar dat hij via Google en internetfora niet echt informatie kon vinden waar hij iets aan had:

***En weet je nog op welke site je dan kwam of waar je terechtkwam?***

*Eh, ja, er waren altijd van zulke forums waar mensen dat dan ook vroegen. En dan eh, zag je een paar antwoorden, maar ja, niet echt eh, wat echt zeg maar helpt.*

***Oké.***

*Ze zeggen: 'Veel rukken' of zo, maar...*

***Ja, daar kun je niet zoveel mee dan.***

*Nee.*

*(Jongen 15, mbo niveau 4, 18 jaar)*

Met dit probleem van teveel (onbetrouwbare) informatie wordt verschillend omgegaan. Vaak wordt door jongens gezegd dat zij meerdere websites bezoeken en de informatie vervolgens (ter controle) vergelijken. Voor het bezoeken van fora geldt dat dan meerdere blog- of forumbijdrages worden gelezen.

**En waar zou je dan, als je zou zoeken, waar denk je informatie over ‘de Eerste keer’ te vinden?**

*Nou, ik zou gewoon Google intypen. Dan vind je genoeg bronnen, denk ik.*

**Oké. En kom je dan, eh...**

*En dan gewoon een paar bronnen lezen en kijken of er hetzelfde staat. En dan weet je meestal...*

**O, je controleert, o, zo controleer je het?**

*Precies, dan weet je meestal ook wel of het waar is, zeg maar.*

**Heb je weleens dat soort sites bekeken? Wat zijn dat voor sites? Zou je dat weten?**

*Nou, ik heb daar eigenlijk eerlijk gezegd nog nooit naar gekeken.*

*(Jongen 17, mbo niveau 4, 16 jaar)*

Om het aanbod overzichtelijk te houden doen jongens ook nog de volgende dingen:

- *Binnen Google simpelweg de eerste paar zoekresultaten nemen (jongen 2, mbo niveau 3, 16 jaar)*
- *Zoekresultaten die bovenaan staan worden waarschijnlijk veel bekeken, hebben een goede rating, zijn wel te vertrouwen (jongen 26, mbo entreeklas, 17 jaar)*
- *De informatie gebruiken die Google onderaan elk zoekresultaat weergeeft (jongen 12, mbo niveau 2, 17 jaar), hierbij afgaan op wat er het meest betrouwbaar uitziet (jongen 3, mbo niveau 3, 18 jaar) en afgaan op een duidelijke, passende websitenaam (‘seksuele voorlichtingjongeren.nl’) (jongen 19, vmbo-t, 14 jaar)*
- *Kijken naar ratings: waarderingen die anderen geven aan bijdrages,*
- *kijken of de site er ‘volwassen’ (= betrouwbaar) uitziet in plaats van rommelig en onduidelijk (jongen 11, mbo niveau 4, 16 jaar).*

Een paar jongens zien een rol weggelegd op internet voor dokters (die zien zij namelijk als betrouwbaar en deskundig). Een medische website wordt vertrouwd (jongen 12, mbo niveau 2, 17 jaar) en inlichtingsite als de GGD (jongen 24, mbo niveau 2, leeftijd onbekend). Een jongen zou graag een doktersverklaring willen zien bij bepaalde informatie op internet: *‘dat de dokter zegt van dit klopt. Dat zou voor mij heel veel vertrouwen opwekken en dan zou ik het ook geloven’* (jongen 21, mbo niveau 4, 19 jaar). Een andere jongen wil advies van de dokter over welke sites hij kan gebruiken:

**Als jij over ‘Veilige seks’ informatie over wilt hebben, wanneer of waar ga je daar dan naar op zoek?**

*Ik denk dat ik als eerste natuurlijk mijn pc aanzet om op Google gewoon even te gaan kijken. Maar natuurlijk is dat heel onbetrouwbaar. Dus als je al naar de dokter gaat of zo voor een of andere reden, dan zou je het daar alsnog na kunnen vragen en ja, links naar websites kunnen krijgen van de dokter zelf.*

*(Jongen 3, mbo niveau 3, 18 jaar).*

Het niet goed kunnen vinden van betrouwbare of nuttige informatie zorgt ervoor dat sommige jongens liever niet op internet gaan zoeken als ze met vragen over seks zitten of zouden zitten. Ze gaan eerder naar hun ouders of vrienden.

### Vrienden

Vrienden worden door de meerderheid van de jongens genoemd als goede partner om mee over seks te praten. Het beeld dat in de opmerkingen over vrienden naar voren komt is wel tweezijdig: veel jongens noemen (goede) vrienden als de aangewezen personen voor persoonlijke vragen, maar anderen zeggen juist dat ze met dit soort minder goed terecht kunnen bij hun vrienden. Als het te privé wordt kijken ze liever op het internet of gaan ze naar hun ouders.

Jongens die aangeven goed bij hun vrienden terecht te kunnen willen graag advies van hen. Ze willen van hun vrienden weten hoe ze iets hebben ervaren en vervolgens hebben aangepakt. Vrienden zijn leeftijdgenoten, maken dezelfde dingen mee, en kunnen je dus goed helpen: *‘Vrienden zijn ook gewoon jongeren bij hen kan ik het gewoon altijd vragen’* (jongen 26, mbo entreeklas, 17 jaar). Als jongens een meisje leuk vinden en dat meisje doet ‘raar’, geeft



onduidelijke signalen af, dan bespreken jongens dit met hun vrienden. Vragen die jongens hebben over een meisje dat ze leuk vinden lenen zich beter voor het vragen aan vrienden dan het zoeken op internet. Vrienden kennen het meisje in kwestie, kunnen zich *'beetje inbeelden hoe die persoon zich misschien zou kunnen voelen'* (jongen 8, mbo niveau 4, 18 jaar).

**En met vrienden, kan je daar goed bij terecht over dit soort dingen (meisjes die onduidelijk zijn over wat ze willen)?**

*Nou ja...ja, het is gewoon, iedereen heeft natuurlijk weleens wat meegemaakt. Iedereen heeft verschillende dingen meegemaakt. Dan zou ik gewoon vragen van: 'Hoe heb jij dat ervaren toen?' Of: 'Hoe heb jij dat gedaan?' Zo. Ik zou gewoon een beetje, ja, met vrienden...*

**Dus dat kan, dat eh, met je vrienden?**

*Ja, met mijn vrienden kan dat zeker. Ik kan alles met ze bespreken.*

*(Jongen 17, mbo niveau 4, 16 jaar)*

Een paar jongens zeggen wel dat ze over seks alleen met de vrienden praten die ze het meest vertrouwen, met wie ze close zijn. Ze vinden het belangrijk dat ze serieus worden genomen, dat er geen grapjes worden gemaakt als ze met hun vraag komen:

*Ja, als het erop aankomt, dan kan ik het heus wel vragen hoor, zeg maar, dat is geen probleem (over de eerste keer).*

**En eh, aan wie zou je dat dan vragen?**

*Dan meer denk ik aan een vriend of zo.*

**Een vriend?**

*Ja, die ik echt al heel lang ken en die ik echt kan vertrouwen.*

**Waarom is dat belangrijk? Dat je zeker weet dat die het niet verder vertelt of dat je...**

*Ja, want bijvoorbeeld, als hij er grapjes over gaat maken, ja, dan hoef ik het al niet te vertellen, als hij het niet serieus neemt.*

*(Jongen 1, vmbo-t, 14 jaar)*

Bij vrienden kan het ook gaan om vriendinnen. Eén jongen geeft aan niet met jongens maar liever met zijn vriendinnen over meisjes te praten:

*Want als je met een meisje kan praten over je vriendin, die kunnen jou beter een tip geven dan een jongen. Een jongen kan zeggen: ja, het zit zo eigenlijk. Maar misschien hoe zij hun vriendin behandelen was ook niet goed eigenlijk. Als je het aan een vriendin vraagt van: je doet het zo slecht, want een meisje wil eigenlijk dat je dit doet of een meisje wil dat je dat doet. Zij kunnen je die tips beter geven, omdat ze eigenlijk zelf een meisje zijn.*

*(Jongen 25, mbo entreeklas, 18 jaar)*

Een aantal jongens benoemen dat ze serieuze dingen over liefde en seks liever niet met hun vrienden bespreken. Anderen zeggen dit niet expliciet maar uit hun antwoorden blijkt dat ze het bespreken van persoonlijke onderwerpen met vrienden vermijden. Jongens weten gewoon van elkaar dat ze seks hebben, maar gaan het hier niet uitgebreid met elkaar over hebben, zeker niet over de persoonlijke dingen. Met vrienden wissel je meer stoere verhalen over seks uit, als je een meisje hebt geregeld, over hoe meisjes eruit zien, hoe goed ze in bed zijn (jongen 25 mbo entree), *'vrouwonvriendelijke dingen'* (jongen 21, mbo niveau 4, 19 jaar). Jongens onderling maken er een mooier, en dus onbetrouwbaarder, verhaal van (jongen 13, mbo niveau 3, 19 jaar).

**Bij welk soort van vragen ga je naar je vrienden en bij welke soort ga je op het internet eigenlijk?**

*Stel je hebt een meisje geregeld of zo en je neemt haar mee naar huis en de volgende dag praat je daar dan wel over met je vrienden, een soort van stoerdoenerij denk ik en, ja, ik denk dat iedereen, ja, de meeste jongens dat wel, onderling zeg maar, goede vrienden onderling bespreken.*

**Ja. En jij, bespreek jij je seksleven met je vrienden, nu, bijvoorbeeld?**

*Nooit echt heel open erover, maar wel gewoon dat het, dat ik wel seks heb, dat weten ze zeg maar wel, maar niet van: ja, het ging zo en zo. Niet uit mezelf, als ze erover beginnen of zo zou ik het misschien wel zeggen, maar niet uit mezelf van hoe het helemaal ging en nee, dat, ja, daar ben ik misschien iets te gesloten voor dan. Denk ik.*

**Ja. En met wie bespreek je dan, ja, problemen of zo, of zoek je daarvoor toch eerder op het internet?**

*Eerst het internet*

*(Jongen 21, mbo niveau 4, 19 jaar).*

Jongens zijn bang dat er niet serieus op gereageerd wordt, dat hun vrienden grapjes gaan maken, als ze iets persoonlijks vertellen. De meer 'gevoelige' dingen worden daarom liever niet met vrienden besproken. Een jongen vertelt over het moment dat hij tegen zijn vrienden zegt dat hij iemand leuk vindt, dat hij verliefd is:

*als het zover is zeg maar om het te gaan vertellen, dan zou ik dat eerst aan, aan, aan vrienden vertellen natuurlijk.*

**En wanneer zou je dat vertellen? Want je zei als (...)**

*Als het eh (...) echt al iets is zeg maar.*

**Oké.**

*Dus niet als eh als ik iemand leuk vind of zo diegene jou niet dan hoeft ik er niet over vertellen, maar als het echt wat begint te worden...het is al iets*

**En als zij het niet wil of zo of eh, of vaag doet, zou je dat ook bespreken met vrienden?**

*Eh het hangt ervan af.*

**Het hangt ervan af. Oké.**

*Als het te privé is, is het te privé zeg maar.*

*(Jongen 10, mbo niveau 4, 16 jaar)*

### **Ouders**

Veel jongens noemen ook (één van) hun ouders als personen naar wie ze toe (zouden) gaan met vragen over liefde en seks. De jongere jongens noemen hun ouders iets vaker dan de oudere jongens: 4 van de 6 vmbo'ers en de helft van de mbo'ers noemt zijn ouders. Zowel vaders als moeders of beide ouders worden genoemd. Praten met een ouder heeft voor een aantal jongens de voorkeur boven zoeken op internet en praten met vrienden. Ouders hebben immers (levens)ervaring en worden meer vertrouwd. Deze jongens geven aan dat er met hun ouders open over seks kan worden gesproken. Uit het voorgaande bleek al dat een deel van de jongens zegt dat er door jongens onderling niet serieus over seks wordt gesproken, maar dat er wordt opgescheept of gegraapt. Als ze echt ergens mee zitten gaan ze liever naar hun ouders:

*Ik heb wel met mijn vader gesproken (over meisjes leuk vinden en veilige seks). Van vrienden neem ik het niet aan.*

**Hoezo niet? Hoezo niet van vrienden?**

*Hoezo niet van vrienden, omdat ja, meestal wordt er een mooier verhaal van gemaakt dan het eigenlijk is en ja, je kunt niet iedereen vertrouwen. Maar je moeder vind ik wel en je vader ook.*

*(Jongen 13, mbo niveau 3, 19 jaar)*

**Oké. En eh, als jij iets wilt weten wat met seks of relaties te maken heeft, eh, waar ga je dat dan zoeken?**

*Dat kan ik gewoon bij mijn moeder doen.*

**Oké, dan ga je het met je moeder daarover hebben?**

*Met mijn moeder, ja, met mijn moeder kan ik er echt heel makkelijk over praten.*

**En in welke situaties of wanneer ga je dan bijvoorbeeld echt iets aan je moeder vragen?**

*Nee, ik heb eh, eens een keer klachten gehad, zeg maar. Dus eh, heb ik mijn moeder wat dingen gevraagd en hebben we erover gepraat en ben ik naar de huisarts geweest, zeg maar.*

*(Jongen 28, mbo entreeklas, 17 jaar).*

Praten met ouders over seks betreft ook vaak het krijgen van seksuele voorlichting. Ouders nemen dan het initiatief of geven het signaal dat ze met hen gewoon over seks kunnen praten. Het onderwerp wordt door ouders (ongevraagd) aangesneden als jongens een nieuwe vriendin krijgen, aangeven een meisje leuk te vinden of een meisje mee naar huis nemen. Of gewoon als ouders vinden dat de tijd rijp is voor seksuele voorlichting.

**Heb je weleens iets besproken met ze over liefde?**

*Met mijn ouders? Jawel, jawel, jawel.*

**Mag ik vragen wat dat was bijvoorbeeld?**

*Eh, bijvoorbeeld over seks gewoon, eerlijk?*

**Ja.**

*Eh, gewoon over meisjes of zo.*

**Oké. En wat is dat dan met meisjes?**

*Ja, hoe zeg je dat? Ik breng weleens een meisje naar mijn huis gewoon en daar praat ik gewoon open met mijn moeder erover, zeg maar.*

*Gewoon over hoe de situatie zit en zo.*

*(Jongen 12, mbo niveau 2, 17 jaar)*

Een paar jongens geven expliciet aan dat ze niet naar hun ouders (zouden) gaan met vragen over seks. Ze schamen zich of vinden dat het hun ouders niet aangaat.

**Overige bronnen**

De overige informatie en/ of hulpbronnen (huisarts, broers en zussen en school) worden minder vaak genoemd. Jongens zeggen hier wel de volgende dingen over:

Informatie van *dokters* wordt betrouwbaar geacht. Naar de dokter ga je als je echt zorgen maakt over een soa of zwangerschap en je echt wilt weten hoe het zit:

**Als jij zeg maar iets echt wilt weten, wat is dan voor jou de beste manier om informatie te zoeken?**

*Ik denk dan toch naar je huisarts gaan, want die is er meer gespecialiseerd in dan je ouders of wie dan ook, zeg maar.*

**Oké.**

*Dus ik denk dat dat het meest betrouwbaar is en het fijnst voor je gevoel, want het is niet een persoon die je elke dag hoeft te spreken of, eh...Dus daar kan je wel gewoon alles aan vragen.*

*(Jongen 3, mbo niveau 3, 18 jaar)*

School, en dan met name de biologieles, vormt voor jongens een belangrijke informatiebron, geeft basiskennis over seksualiteit. Dit komt op verschillende momenten terug in de interviews. Jongens zijn positief over de seksuele voorlichting die ze hebben gekregen op school. Hier hebben ze voldoende geleerd over 'the general things' (jongen 24, mbo niveau 2, leeftijd onbekend) zoals voortplanting, condooms en de pil. School, de Biologieles, is niet geschikt voor het stellen van persoonlijke vragen als je ergens mee zit.

*Nou, ik heb dat gehad op school, een condoom en zo, waar dat goed voor is en eh, al die dingen over een condoom en pil, dat heb ik op school gehad, dus ik zou het niet meer opzoeken.*

**Oké, dus dat was eigenlijk wel compleet eigenlijk?**

*Ja, eigenlijk wel. Ik vond dat ik voldoende informatie daarover had, dus.*

*(Jongen 17, mbo niveau 4, 16 jaar)*

**Porno**

Er is specifiek gevraagd naar het kijken van pornofilmpjes, of ze hier informatie over seks uithalen. Veel jongens kijken porno via internet: 'Ja, welke jongen niet, toch?' (jongen 22, vmbo-k, 16 jaar). Dit wordt niet direct gezien als het zoeken naar informatie over seks. Porno kijken is iets wat elke jongen doet en is bedoeld voor (seksueel) plezier. Soms wordt uit verveling porno gekeken: 'Als je met vrienden bent en net niks te doen hebt' (jongen 2, mbo niveau 3, 16 jaar). Veel jongens beschouwen het niet als een reële voorstelling van hoe seks in werkelijkheid gaat; seks binnen liefde of een relatie is echt iets anders.

*Ja, het is, je doet het ook natuurlijk voor de lol. Ik kijk het niet omdat ik denk van: god, eh, wat gebeurt er nou eigenlijk? Eh, heb ik er wat aan? Enerzijds wel, maar aan de andere kant, het is gewoon een film, dus het is overdreven en het is gewoon eigenlijk, eh, ja, hardcore shit, om het zo te zeggen. Je ziet dingen die je zelf nooit gaat doen, laat ik het zo zeggen. Het is gewoon een beetje gemaakt en overdreven. Als jij als zeventienjarige een vriendin hebt, dan zie ik mezelf dat niet zo snel doen.*

*(Jongen 5, mbo niveau 4, 17 jaar)*

**Vind je het informatief of zo of is het meer...**

*Nee, totaal niet, want als ik het zelf zeg maar met een meisje doe, dan gaat het heel anders. Dan ben je op bed en dat soort dingen. Ja, bij porno is het echt gewoon puur daarom. Dat heeft niets met liefde te maken meestal. Ja, dat is het.*

**Dus dat is meer eigenlijk voor de lol?**

*Ja, juist, precies, en doen het om geld mee te maken en met een vriendin doe je het gewoon omdat je van elkaar houdt. Dan doe je het ook gewoon veel anders, rustiger. Ja.*

*(Jongen 25, mbo entreeklas, 18 jaar)*

Maar toch blijkt na enig doorvragen, dat pornofilmpjes, naast dat ze vermakelijk zijn, ook als informatief worden gezien. Porno wordt door jongens gebruikt om te zien hoe iets gaat of om nieuwe standjes te leren. Sommige jongens zijn hier heel open over. Websites die ze noemen om porno te kijken zijn Youporn, Pornhub, via seks.nl of gewoon seks intypen op Google.

**Haal je daar ook informatie uit die nuttig voor jou is (pornowebsites)?**

*Eh, nou...*

**Waar je dingen van leert.**

*Nou ja, eh, je kijkt dan eerst nog van, voordat je het ooit met iemand gaat doen, toch, maar ja, ook wel daarna en zo. En ja, dat probeer je wel een beetje eruit te halen, maar het is nooit echt zo.*

*(Jongen 22, vmbo-k, 16 jaar)*

*Het ligt, ja, (...) kijk, als, als je porno kijkt, probeer je er zelf wel dingen van te leren. Je ziet dingen, je ziet die mensen dingen doen die, die je zelf nog nooit hebt, standjes doen die je zelf niet kan of... en die ga je dan uitproberen bijvoorbeeld.*

*(Jongen 2, mbo niveau 3, 16 jaar)*

Een aantal jongens geeft aan dat ze voorheen wel naar porno keken maar dat ze dit nu niet meer doen omdat ze een vriendin hebben. Dan is porno kijken niet meer nodig of niet meer van toegevoegde waarde:

**Want wat vind je van dat soort sites?**

*Wat ik ervan vind? Echt onnozel.*

**Onnozel? En waarom onnozel?**

*Ik weet niet. Ja, je hebt er bijna niets aan. Als je een vriendin hebt, waarom, ja, waarom dat dan?*

**Ah, oké. Ja.**

*Zo, maar als je geen vriendin hebt en je kunt er geen vinden, oké, dan is het misschien handig voor jou, maar niet voor anderen.*

*(Jongen 1, vmbo-t, 14 jaar)*

### 3 Resultaten: Waardering en relevantie van Sense.info

In dit hoofdstuk worden resultaten rond het thema waardering van Sense.info besproken. De waardering is onderzocht door jongens zoekopdrachten op Sense.info mobiel uit te laten voeren op hun mobiele telefoon. De zoekopdrachten zijn gekoppeld aan de onderwerpen over seks waar zij zich het meest voor interesseren, zie 2.1. Zo wordt duidelijk of de aangeboden informatie op Sense.info, over de voor hen interessante onderwerpen, de jongens aanspreekt.

In bijlage 2 is per zoekopdracht te zien welke jongen (vmbo of mbo) een zoekopdracht heeft gemaakt en welke route de jongen nam om bij het antwoord te komen; inzichtelijk is dus welke informatie tijdens de opdracht op Sense.info mobiel is gelezen en beoordeeld. Als jongens zich over specifieke onderdelen of tekstjes op de site uitspreken dan zal dit bij de quotes worden aangegeven.

#### 3.1 Bekend met Sense.info

Allereerst is jongeren gevraagd of ze bekend zijn met Sense.info (desktop en mobiel). Van de 24 respondenten hebben 4 jongens (1 vmbo en 3 mbo) wel eens van Sense.info gehoord. Zij geven aan dat ze Sense.info kennen via school. Meestal herkennen ze het icoontje van posters of flyers die ze hebben gezien. Eén jongen heeft voorlichting gehad door een dame van de GGD op school waarbij er verteld is over Sense.info (jongen 20 vmbo k leerjaar 4). Ondanks dat deze jongens wel eens van Sense.info hebben gehoord, hebben zij nog nooit op de site gekeken. Geen van de 24 jongens heeft dus, zover zij zich dit herinneren, ooit Sense.info bezocht.

##### **Ken je de site al of niet?**

*Nee, eerlijk gezegd niet. Ik heb weleens een keer gehoord, van Sense heb ik wel een keer van gehoord.*

##### **En waar was dat?**

*Met zo'n hartje...ja, precies, wat ik hier ook zie met zo'n hartje inderdaad.*

##### **Ja, en waar was dat?**

*Op posters heb ik het volgens mij op mijn middelbare school, heb ik weleens posters gezien met ja, er stond inderdaad iets op van: 'Gebruik altijd een condoom.' Zulk soort dingen stonden erbij. Dan zag je in zo'n hoekje 'Sense' staan.*

*O ja, oké.*

*Dus daar ken ik het wel van.*

##### **Daar ken je het van. Maar je hebt niet dan eh, op de site ben je geweest?**

*Nee, dat eerlijk gezegd niet.*

*(Jongen 17, mbo niveau 4, 16 jaar)*

*Nou ik, ik wist wel dat dat sense, dat dat er was.*

*Ja?*

*Van foldertjes op school.*

*Ja?*

*Maar ik heb er nooit gekeken moet ik eerlijk zeggen.*

*(Jongen 10, mbo niveau 4, 16 jaar)*

Een belangrijk verbeterpunt, volgens de jongens, is om de bekendheid van Sense.info te vergroten en ervoor te zorgen dat de site makkelijker te vinden is. De site is lastig te vinden vanwege de neutrale naam en het achtervoegsel .info. Tijdens de navigatieopdracht hadden jongens moeite met het achtervoegsel:

*Want dan ga ik je, zeg maar, een opdracht geven op die website. Dus ga eerst maar naar die website. Dat is Sense met s e n s e*

*Ja.*

*Punt info.*

*Punt nl?*

*Nee, punt info.*

*Punt info is al goed? Zo?*

*Ja. Even kijken hoor.*

*Zo, toch?*

*Even kijken hoor. O ja, Sense*

*Zo?*

*Ja. Ja, zie je hem al verschijnen bij Google?*

*Eh, ik ga nu kijken. Deze toch, Sense, ik ben er al?  
(Jongen 12, mbo niveau 2, 17 jaar)*

Uit het evaluatieonderzoek van Sense.info mobiel bleken maar weinig geïnterviewde jongeren bekend te zijn met de website. Meer bekendheid of promotie maken voor Sense.info werd daarbij door veel jongeren spontaan genoemd: jongeren vinden het een (goede en mooie) website met een belangrijk thema (van Zenderen, 2014).

### 3.2 Waardering aangeboden informatie

Uit de analyses van de interviews bleek dat opmerkingen over de waardering van Sense.info mobiel gaan over: 1) aangeboden informatie, 2) vormgeving (kleurgebruik en plaatjes) en 3) navigatie (overzichtelijkheid en opbouw). Deze indeling kwam ook in het evaluatieonderzoek van Sense.info mobiel naar voren (van Zenderen, 2014).

De respondenten zijn positief over de aangeboden informatie op Sense.info mobiel. Zij vinden het goede en nuttige informatie die belangrijk is en duidelijk op de site wordt overgebracht. Informatie kan ook snel gevonden worden. Daarbij vinden de jongens tevens de hoeveelheid informatie op Sense.info goed en wordt het taalgebruik op de site als duidelijk en niet te moeilijk ervaren.

**Een negen? Oké, en waarom zo hoog?**

*Nou ja, ik vind het gewoon echt een duidelijke site. Eigenlijk alles wat je, ja, bijvoorbeeld dit: ‘Bij jou in de buurt’ en ‘Wat zoek je?’ Ja, dat klinkt heel dom, maar mensen zullen dat wel gaan gebruiken, denk ik. Juist veel ook eigenlijk. Het is heel ver nagedacht, maar toch wel slim. En dat maakt het ook echt een goede site en ook de informatie die er staat, dat lijkt gewoon heel betrouwbaar en het ziet er gewoon heel strak uit. Dus daarom is het voornamelijk zo hoog.*

*(Jongen 17, mbo niveau 4, 16 jaar)*

Een jongen beoordeelt de informatie op Sense.info mobiel bij de vraag: ‘Het condoom is gescheurd/afgeleden, wat moet ik doen?’:

**Oké. En wat vind je van die informatie?**

*Ja, is wel duidelijk en, het is niet zoveel*

**Niet zoveel? Ja.**

*Ja, ja, ja. Dus het is wel duidelijk dat iemand wel zou lezen en...*

*Ja.*

*...hier is het ook dat je als je iets nog niet begrijpt dat je kunt vragen.*

**Dat je kan door eh, klikken. Oké. Maar dit zou je wel helemaal lezen zelf?**

*Jawel. Sowieso als je het wilt weten, dan zul je het lezen en het is niet zoveel.*

**Oké. En eh, vond je de tekst duidelijk ook, wat je zei?**

*Ja, ja, heel duidelijk, heel duidelijk, ja. Het is kort samengevat, maar je snapt het al meteen gewoon.*

*(Jongen 12, mbo niveau 2, 17 jaar)*

Een paar jongens geven aan dat ze de informatie op Sense.info een beetje standaard of niet uitgebreid genoeg vinden. Dit zijn jongens die zelf al ervaring hebben met relaties, seksuele handelingen en seks. Zij weten sommige dingen al en vinden de informatie daardoor een beetje standaard.

**Oké, en wat vind je van dat antwoord als je kijkt naar de vraag, hè: hoe kun je het beste iemand versieren?**

*Ja, het is ja, ik weet niet, ik had eigenlijk verwacht dat er wel meer tips zouden zijn.*

**Oké.**

*Snap je? Maar ja, op verschillende manieren, vaak oogcontact. Dat sowieso; oogcontact met een meisje, snap je, en dan complimentjes maken. Iets leuks met een meisje, oké, maar een ijsje eten of naar de film of zo, ik weet niet.*

**Dat is misschien een beetje....**

*Ik zou meer, als ik eerlijk moet zijn, als ik het zou doen zou ik het anders doen. Ik zou gewoon zeggen: hé, je bent een leuk meisje, mag ik je nummer? En dan App-en of bellen en een keer gewoon wat drinken.*

**Maar als je bedenkt dat je helemaal geen ervaring hebt met versieren.**

*Ja, oké, dan is dit wel een goede.*

**Zou je dan denken: hier kan ik wel wat mee?**

*Ja.*

*(Jongen 27, mbo entreeklas, 19 jaar)*

### 3.3 Vormgeving kleurgebruik plaatjes

Het merendeel van de jongens geeft aan dat Sense.info wat saai oogt door het vele grijs en het ontbreken van veel kleur. Spaarzaam kleurgebruik wordt door sommige jongens als een nadeel gezien maar anderen vinden dat de site er juist professioneel door overkomt. Teveel kleur leidt af van de informatie of maakt de site kinderachtig.

**En wat vind je van de kleuren?**

*Nou, ik vind het een beetje saai.*

**Een beetje saai? Ja. Maar, en wat zou je ervan vinden als het meer kleur had?**

*Als het teveel kleur heeft, dan is het ook niet zo goed.*

**Nee? Waarom niet?**

*Ja...teveel, te zichtbaar vind ik en dan gaan jongens alleen naar die kleuren kijken en niet naar wat ze zeggen.*

**Ja, dan leidt het af?**

*Ja.*

**Ja. En eh, maar nu vind je het een beetje saai. Maar is dat erg?**

*Dat is mijn mening, ik vind het niet zo erg.*

**Nee. Het stoort niet?**

*Het stoort niet.*

*(Jongen 20, vmbo-k, 16 jaar)*

Bij de vragen en antwoorden op de site wordt de kleur roze gebruikt. Jongens geven aan dat dit wel een beetje meisjesachtig is. Dit is echter geen reden om de informatie niet te lezen, het gaat meer om de inhoud, zeker als ze ergens mee zitten. Er zou wel meer rood gebruikt kunnen worden, dat past ook bij het hartjessymbool van Sense.info. Eén jongen komt zelfs met het idee om bij het weergeven van informatie te werken met roze voor meisjes en blauw voor jongens.

Via de applicatie *Veelgestelde vragen* en *Over je grens* komt een jongen bij de vraag 'Hoe weet je of iemand seks wil?' Hij is positief over de inhoud van de informatie, over 'ja' en 'nee' signalen, maar vindt de presentatie wel meisjesachtig:

**En eh, wat vind je van de, hoe het wordt gepresenteerd, hoe het eruitziet, zeg maar?**

*Ik zou hem niet roze doen.*

**Niet roze (lacht). Nee. waarom niet?**

*Nou, dat is dus een beetje een meisjeskleur, vind ik.*

**Beetje een meisjeskleur. Ja. En zou je het dan niet lezen of minder leuk vinden?**

*Nou ja, ik zou misschien, heel raar, maar ik zou misschien denken: o, misschien is deze roze, deze is voor meisjes. Zoiets.*

**Ja, ja, gewoon automatisch?**

*Ja, precies, want met roze denk je altijd aan meisjes. Dus ja, zoiets.*

**Ja, precies.**

*Maar ik zou het wel gaan lezen dan, want ja, het is natuurlijk ook handig om te weten wat meisjes, hoe meisjes daarnaar kijken. Vind ik dan hoor.*

*(Jongen 17, mbo niveau 4, 16 jaar)*

### 3.4 Navigatie, overzichtelijkheid en opbouw

Navigeren op Sense.info mobiel wordt door de jongens als zeer prettig ervaren, je kan er makkelijk je weg vinden, 'je hoeft niet veel sub kopjes aan te klikken, het staat er na een paar dingen aanklikken' (jongen 11, mbo niveau 4, 16 jaar). Het navigatiegemak wordt bevestigd in de zoekopdrachtenopdracht: in de meeste gevallen kunnen de jongens de gevraagde informatie makkelijk vinden. Ze vinden ook zelf dat het zoeken snel verloopt.

Een jongen heeft bij *Veelgestelde vragen* snel informatie gevonden over waar een meisje opgewonden van wordt:

**En vond je dat je het antwoord op de vraag snel genoeg kon vinden op de website?**

*Ja, heel snel zelfs.*

**Oké, dat verbaast je misschien een beetje?**

*Ja.*

*(Jongen 28, mbo entreeklas, 17 jaar)*

Zoekopdrachten verlopen vooral via *Veel gestelde vragen*, 'want het is vast wel meer mensen overkomen' (jongen 24, mbo niveau, leeftijd onbekend). De jongens zoeken hier op thema en kijken dan naar de vragen die bij dit thema gesteld worden. Zo komen ze snel bij het onderwerp en het antwoord van hun zoekopdracht. Wanneer jongens de zoek applicatie Seks A-Z op Sense.info gebruiken dan werkt dit niet altijd goed omdat het lastig blijkt een goede zoekterm in te typen. Wanneer zinnen of zinsdelen worden ingetypt in plaats van losse woorden dan werkt de zoekfunctie niet.

**Wat doe je nu?**

*Ik typ bij Seks A tot Z: wat is het effect van alcohol op seks.*

*Ja.*

*En dan tik ik gewoon: vind. En dan eh, zie ik eh: geen resultaat gevonden.*

**Oké.**

*En dat is niet zo mooi.*

*(Jongen 13, mbo niveau 3, 19 jaar)*

De bovengenoemde resultaten over de waardering van Sense.info mobiel komen overeen met het eerdere evaluatieonderzoek (van Zenderen, 2014). Net als in het huidige onderzoek waren jongeren positief over de inhoud en leesbaarheid van de tekstjes en over het navigatiegemak. Over het weinige kleurgebruik waren de meningen ook verdeeld: enerzijds zorgt dit voor duidelijkheid en een professionele uitstraling, anderzijds oogt de site hierdoor wel wat saai. Maar jongeren die vonden dat Sense.info mobiel wat meer kleur kon gebruiken vonden wel dat dit spaarzaam moest gebeuren, bijvoorbeeld met roodtinten.

### 3.5 Situaties om Sense.info mobiel te gebruiken

#### Nood- of probleemsituatie

Er komen twee redenen naar voren om Sense.info te bezoeken. Het vaakst genoemd wordt: wanneer een probleem of noodsituatie zich voordoet (bijna de helft van de jongens noemt dit). Hierbij zit een relatief groot deel van de mbo jongens. Zij hebben meer ervaring met seks dan de vmbo'ers. Deze jongens zouden Sense.info bijvoorbeeld bezoeken wanneer er een vermoeden is op een soa of zwangerschap, het condoom gescheurd is of als het vrijen niet goed gaat (bloedverlies). Daarnaast geven 8 jongens aan ook juist bij vragen en ter voorbereiding op seks informatie op Sense.info te gaan zoeken. 'Als er iets mis gaat, ben je al te laat' (jongen 8, mbo niveau 4, 18 jaar). Dit heeft voornamelijk betrekking op het gebruik van de pil, condooms, de eerste keer en hoe je een relatie opbouwt. Tot deze laatste groep behoort een relatief groot deel van de vmbo jongens (3 van de 6) welke minder ervaring hebben met relaties en seks.

#### Aanraden aan vrienden

De meerderheid van de jongens (17 van de 24) zou Sense.info mobiel aanraden aan vrienden omdat het een duidelijke en betrouwbare site is. Van deze jongens geven er 7 aan dat ze de site wel aan zouden raden maar alleen als een vriend met een vraag komt. Ze gaan niet zonder reden hun vrienden vertellen over deze site.

### 3.6 Jongens en verbeterpunten (voor Sense.info)

#### Genoeg geschikte thema's voor jongens

Er is de jongens een lijst voorgelegd met thema's die allemaal terug te vinden zijn bij het onderdeel 'Veelgestelde vragen' op Sense.info. Gevraagd is of er voldoende onderwerpen voor jongens tussen staan.



Alle 24 jongens hebben tijdens hun interview hier iets over gezegd en allemaal geven ze aan dat de informatie op Sense.info mobiel voldoende en relevant is voor jongens. Daarbij wordt vaak gezegd dat de informatie zowel voor meisjes als jongens geschikt is. Het woord neutraal wordt een paar keer gebruikt. Er staan wel meer thema's voor meisjes tussen, zoals informatie over de pil en zwangerschap. Dit vinden de jongens ook logisch. Maar ze vinden ook dat er voldoende onderwerpen op Sense.info staan die voor jongens interessant zijn. Voorbeelden zijn: seks & internet, over je grens, onveilig vrijen en informatie over condooms. Bovendien zijn jongens ook geïnteresseerd in onderwerpen voor meisjes, zoals pil en zwangerschap, die gaan hen ook aan, zeker als ze in een relatie zitten. Het merendeel van de jongens kan geen aanvullende onderwerpen voor jongens bedenken. Er wordt slechts een paar keer een onderwerp genoemd dat van belang is voor jongens. Deze onderwerpen zijn: seks langer kunnen volhouden, het verleiden/in bed krijgen van een meisje, een meisje geen pijn doen en abortus.

**En staan er genoeg onderwerpen tussen voor jongens of mis je nog iets?**  
*Eh...nee, niet echt eigenlijk. Nee. Er staan wel meer dingen voor meisjes, maar dat is eigenlijk wel logisch, want wat mij opvalt is dat meisjes sowieso wat vaker probleempjes hebben en die kunnen bijvoorbeeld ook zwanger worden of....ja...dat soort dingen.*

*Ja, of ze moeten een pil gebruiken of dat soort dingen en dan gaat het soms, ja, dat gaat soms weleens fout. Dat hoor je vaker bij meisjes. En bij jongens, jongens hoeven eigenlijk alleen een condoom te gebruiken.*

**En wat zijn dan echte jongensdingen, denk je?**

*Ja, uitleg over condoom natuurlijk.*

**Condoom, ja. En wat nog meer?**

*Over dat je haar geen pijn doet per ongeluk*

*(Jongen 26, mbo entreeklas, 17 jaar)*

**Zitten daar genoeg onderwerpen bij die ook voor jongens interessant zijn?**

*Eh, nou ja, ik denk dat eh, het voor mij niet zo heel interessant is wat een morning-afterpil is. Maar eh, jongenslichaam, liefdes en relaties, eh, vrijen, de eerste keer, condoom, anticonceptie, dat is wel handig allemaal. Veilig, onveilig, soa's. Dat is allemaal wel interessant voor jongens. Ook wel, je ziet ook wel dingen van eh, homo's en lesbisch en bi. Dat is ook wel handig voor mensen die daar nog niet helemaal zeker over zijn. Dus over het algemeen is het heel handig voor zowel jongens als meisjes.*

*(Jongen 3, mbo niveau 3, 18 jaar)*

### Verbeterpunten en aanvullingen voor Sense.info mobiel

De jongens is een lijst voorgelegd met ideeën om de site mee aan te vullen. De bedoeling was om hieruit de meest aansprekende ideeën te kiezen. De aanvullingen zijn afkomstig van andere sites over seksuele voorlichting. De lijst is deels ook gebruikt in de evaluatieonderzoeken van de desktopversie en de mobiele versie. In dit onderzoek is de lijst meer toegespitst op de beleving van jongens en uitgebreid met: 'meer info over hoe seks gaat voor jongens' en 'aparte pagina's voor jongens en meisjes'.

In tabel 4 is te zien hoe populair de verschillende ideeën zijn: hoe vaak ze zijn genoemd, in de verschillende groepen. De meest genoemde (voorgelegde) verbeterpunten zijn: testjes over liefde en seks (1), persoonlijke verhalen van jongens (2), meer informatie over hoe seks gaat voor jongens (3), een topic van de week op de homepage van Sense.info (ook plaats 3) en een forum (4 keer). De verbeterpunten worden naar verhouding iets vaker door oudere jongens, mbo'ers genoemd.

Tabel 4: voorgelegde aanvullingen voor Sense.info mobiel

Verbeterpunt	Aantal keer genoemd	Genoemd vmbo n=6	Genoemd mbo n=18	Seksuele ervaring vmbo n=1	Seksuele ervaring mbo n=17	Relatie vmbo n=1	Relatie mbo n=5
Voorbeeld filmpjes seks	5	1	4		4		1
Meer info over hoe seks gaat voor jongens	9	3	6	1	6		
Persoonlijke	11	2	9		7	1	2

verhalen jongens							
Testjes over liefde en seks	12	2	10		10		4
Lijstje meest bezochte pagina's	6		6		6		3
Topic van de week	9	1	8	1	8		3
Ervaring bekende Nederlander	5	2	3		3		1
Forum	8	1	7	1	7		1
Meer social media	3		3		3		
Aparte pagina's voor jongens en meisjes	5	1	2		2		

### Testjes over liefde en seks

Bij testjes over liefde en seks geven jongens aan testjes over flirten, wat voor type ben jij in een relatie, seks en relatie interessant te vinden. Het lijkt hen er vooral om te gaan dat ze inzicht krijgen in hun eigen gedrag en advies kunnen krijgen over hoe een relatie, verliefdheid en seks gaat en wat ze eventueel nog kunnen verbeteren. Bijvoorbeeld om erachter te komen wat het verschil is tussen 'een dame lekker vinden en echt iets voor haar voelen':

*Mensen denken vaak als je een meisje lekker vindt, zeg maar, dat je haar dan ook meteen leuk vindt of zo, maar dat is niet zo.*

**En wat gebeurt er dan? Dan eh...**

*Ja, wordt het een beetje verwarrend, denk ik.*

**Verwarrend, ja. Ja.**

*Wat moet je nou?*

**En via zo'n testje zou je erachter kunnen komen of je echt iets voelt of zo voor die ander?**

*Ja, want ik bedoel bijvoorbeeld van als bijvoorbeeld de vraag zou zijn van, eh: 'Na de seks, zou je dan nog met haar de bioscoop willen gaan?' Kijken hoeveel mensen dan nog ja of nee zouden drukken. Dat kan je dan zien. En dan aan het einde van de test, dat er dan wordt gezegd: 'Nou, je bent niet verliefd op haar.' Dan denk je van, o ja...*

*(Jongen 24, mbo niveau 2, leeftijd onbekend)*

Of als je nooit een vriendin hebt en je wilt erachter komen hoe dat komt:

*Nou ja, als jij met eh, als jij nooit een vriendin heb of zo, of nooit een, nooit iets zeg maar en je zit daar echt mee en je wilt wel weten waar dat door komt.*

**Hmhm.**

*en je kan zo'n testje maken en daar blijkt uit van: nou misschien ben je te verlegen of zo, als je dat niet zelf al wist, ik noem maar wat, dan eh (...) en dat komt er ook echt goed uit, (...)*

*(Jongen 10, mbo niveau 4, 16 jaar)*

### Persoonlijke verhalen van jongens

Jongens zijn geïnteresseerd in de ervaringen van andere jongens met liefde en seks. Aan de hand van de verhalen en voorbeelden van andere jongens krijgen ze een idee van hoe iets met betrekking tot seks of een relatie kan gaan. Ze kunnen leren van hoe leeftijdgenoten, die dezelfde dingen meemaken, iets aanpakken. Wel belangrijk hierbij is dat het anoniem is.

#### En wat vind je goed aan persoonlijke verhalen?

*Je zou een site kunnen oprichten waar bijvoorbeeld jongeren anoniem over seks kunnen praten bijvoorbeeld onder een valse chatnaam of zo, dat maakt niet uit, maar dat ze dan wel op elkaar kunnen reageren en dat zij bijvoorbeeld zeggen van: 'Ik heb mijn chick zwanger gemaakt, wat moet ik doen?' En dan misschien eentje die dan in dat stadium al is geweest, die kan vertellen: 'Nou, blijf vooral rustig' en zo helpen ze elkaar gewoon. Want ja...*

#### Advies van leeftijdgenoten?

*Van leeftijdgenoten, die weten perfect hoe die dat moeten overbrengen op elkaar.*

*(Jongen 24, mbo niveau 2, leeftijd onbekend)*

## Forum

De laatste quote laat zien dat jongens bij de optie 'Persoonlijke verhalen' ook denken aan interactieve mogelijkheden om ervaringen met andere jongeren uit te wisselen zoals bij chatboxen en fora. Over de aanvulling 'Forum' wordt dan ook vergelijkbaar gedacht; een forum spreekt de jongeren aan omdat ze dan in gesprek kunnen raken met andere jongens en/of meisjes die dezelfde dingen doen en meemaken. Bijvoorbeeld over de eerste keer seks. Jongeren (leeftijdsgenoten) kunnen elkaar goed adviseren vinden de jongens. Een forum is ook toegankelijk: je kunt makkelijk en snel zonder veel moeite reageren (jongen 12, mbo niveau 2, 17 jaar).

### **Wat voor cijfer geef je de site dan?**

*Nou, dan geef ik het wel een 8.*

### **En waarom een 8?**

*Nou...eh, ja...de site is echt goed, maar het is niet perfect. Maar dat is gewoon mijn idee van de site. Dat je ook met andere mensen kunt praten over je problemen en hun problemen misschien. Op die manier ook de andere mensen kunt steunen, want je kunt laten zien van: ik heb hetzelfde probleem. Nou, dat is eigenlijk wel beter.*

*(Jongen 22, vmbo-k, 16 jaar)*

Genoemde nadelen van een forum zijn: als jongeren open over seks gaan chatten dan kan het een 'pornchat' worden, dat gaat ten koste van de professionaliteit (jongen 25, mbo entreeklas, 18 jaar) ook geeft chatten ruimte om verhalen mooier te maken, om op te scheppen (jongen 10, mbo niveau 4, 16 jaar).

### **Meer informatie over hoe seks gaat voor jongens**

Deze aanvulling wordt 9 keer gekozen, jongens lichten hun keuze alleen niet echt toe. Eerder bleek al dat jongens porno kijken om informatie over standjes te krijgen, maar tegelijkertijd vinden ze dat dit niet overeenkomt met seks in het echt. Ze vinden porno bijvoorbeeld te ruig. Een paar keer wordt gezegd dat informatie voor jongens over hoe seks gaat, relevant is voor jongens die de eerste keer seks gaan hebben:

*Ik vind meer informatie over hoe seks precies gaat en hoe ik dit als jongen goed kan doen, dat is toch wel interessant voor jongens die zeg maar nog hun eerste keer of eh, het beter willen doen.*

*(Jongen 15, mbo niveau 4, 18 jaar)*

### **Topic van de week op de homepage van Sense.info**

Met een topic van de week (9 keer gekozen) zie je elke keer iets anders waardoor de site aantrekkelijk blijft. Ook lees je dan sneller over een onderwerp waar je zelf niet zo snel aan zou denken (jongen 26, mbo entreeklas, 17 jaar). Bij een voorbeeldtopic van de week worden een aantal keer flirten en te snel klaarkomen genoemd:

### **Topic van de week? Ja.**

*Bijvoorbeeld, eh, flirten of hoe zorg ik dat ik niet te snel klaarkom.*

### **En waarom vind je dat, eh...goed of handig?**

*Nou ja, het is op zich, als precies iemand dan met zoiets zit bijvoorbeeld van: hoe zorg ik dat ik niet te snel klaarkom, ja, dan zou het op zich best handig wezen.*

*(Jongen 17, mbo niveau 4, 16 jaar)*

### **Opmerkingen bij de overige verbeterpunten**

Er is enige animo voor aparte pagina's voor jongens en meisjes; 5 jongens kiezen hiervoor. Zo wordt duidelijk welke informatie interessant is voor jongens of meisjes en dat lijkt deze jongens wel handig. Jongens zeggen dan wel aan op beide pagina's te gaan kijken, zeker ook op de meidenpagina.

*Dat is op zich best, ja, wel handig inderdaad. Dan weet je precies hoe jongens daarover denken, hoe meisjes daarover denken.*

*Een beetje verschillen kijken van tussen jongens en meisjes, dat vind ik wel grappig.*

*(Jongen 17, mbo niveau 4, 16 jaar)*

*Ja, een speciale pagina zou ook wel kunnen.*

*Ja, zou je dat interessant vinden?*

Ja.

**En zou je dan voornamelijk op de jongenspagina kijken of meer op de meisjespagina?**

*Op de meisjespagina (lacht).*

**Je bent benieuwd wat meisjes allemaal bezighoudt?**

Ja.

*(Jongen 28, mbo entreeklas, 17 jaar)*

Vijf jongens kiezen voor de aanvulling 'Voorbeeld filmpjes over seks'. Een jongen zegt: '*dan kan je weten hoe het is*' (jongen 20, vmbo-k, 16 jaar). Andere jongens zijn soms negatief over deze aanvulling. Het probleem is dat ze filmpjes over seks eigenlijk beschouwen als porno. Hierdoor komt de informatie en de website minder betrouwbaar en professioneel over. Een jongen noemt het zelfs ordinair om er filmpjes op te zetten:

*Voorbeeld filmpjes over seks. Nee, dat gaat te ver.*

**Ja, waarom gaat dat te ver?**

*Ja, ik weet niet, een voorbeeld filmpje over seks, kijk, het kan wel zo zijn, maar eigenlijk de meeste jongens gaan dan naar porno kijken of zo, dus dat maakt eigenlijk niet uit. Daar heb je ook al een voorbeeld filmpje van eigenlijk. En nee, dat maakt het een beetje te ordinair.*

**Te ordinair?**

*Ja, je moet wel een beetje professioneel over blijven komen.*

*(Jongen 25, mbo entreeklas, 18 jaar)*

Al eerder kwam naar voren dat jongens vooral porno kijken voor hun plezier en dat zij twifelen aan het informatiegehalte ervan. Een jongen die wel wat in filmpjes als aanvulling voor Sense.info ziet denkt vooral aan praktische, niet al te expliciete, filmpjes:

*Ja, voorbeeld filmpjes over seks zou ik handig vinden.*

**Oké. Wat voor een soort van filmpjes dan?**

*Nou als je bijvoorbeeld niet weet hoe je een condoom omdoet (...), aan welke kant zeg maar, want soms heb je dat (...)*

**Ja, dat je niet weet aan welke kant je hem moet afrollen bedoel je?**

*Ja. Precies. Dat bijvoorbeeld. En een filmpje van, nou ja, over een banaan of zo of over een plastic iets (grinnikt). (...)*

*(Jongen 21, mbo niveau 4, 19 jaar)*

'Verhalen van een bekende Nederlander' wordt door 5 jongens gekozen. Dit lijkt een paar jongens gewoon wel grappig. Ook gezegd wordt dat bekende Nederlanders een voorbeeldrol kunnen vervullen, '*als een bekende ster laat zien dat het normaal is om met homo's te chillen, dat het niet uitmaakt*' (jongen 24, mbo niveau 2, leeftijd onbekend) en dat er meer aandacht aan zaken wordt besteed als bekende Nederlanders hun verhaal vertellen, bijvoorbeeld over hun eerste ervaringen (jongen 4, vmbo-k, 15 jaar).

De lijst met aanvullingen is deels ook gebruikt in de evaluatieonderzoeken van de desktop- en de mobiele versie. Daaruit bleek dat jongeren positief staan tegenover een forum en persoonlijke verhalen van andere jongeren, ze kunnen dan lezen hoe andere jongeren omgaan met situaties en ervaringen uitwisselen. Dit zorgt voor gevoel van herkenbaarheid en neemt aanvullende onzekerheid weg (Rutgers WPF & Soa Aids Nederland, 2012; van Zenderen, 2014). Testjes over liefde en seks waren ook populair: via testjes hopen ze wat over zichzelf op te kunnen steken en adviezen te krijgen, over welk type ze zijn in een relatie (van Zenderen, 2014).

Tijdens de interviews komen jongens soms ook zelf met een verbeterpunt voor Sense.info. Wat al eerder beschreven staat, en jongens veelal uit henzelf benoemen, is dat Sense.info wat meer kleur kan gebruiken. Een ander verbeterpunt is om de site interactiever te maken zodat jongeren elkaar kunnen adviseren. Afgezien van deze twee verbeterpunten komen jongens niet uit zichzelf met verbeterpunten; ze zijn positief over Sense.info mobiel.

**En waarom een 8?**

*Nou...eh, ja...de site is echt goed, maar het is niet perfect. Maar dat is gewoon mijn idee van de site.*

**Hmhm.**

*Dat je ook met andere mensen kunt praten over je problemen en hun problemen misschien. Op die manier ook de andere mensen kunt steunen, want je kunt laten zien van: ik heb hetzelfde probleem. Nou, dat is eigenlijk wel beter.*

**Dus dat het wat interactiever wordt met anderen?**

**Hmhm.**

**Oké. Dus dat is eigenlijk ook meteen jouw verbeterpunt, toch?**

**Ja.**

*(Jongen 22, vmbo-k, 16 jaar)*



## 4 Discussie

Er zijn vierentwintig laagopgeleide jongens geïnterviewd: 6 vmbo'ers (gemiddelde leeftijd 15,3 jaar) en 18 mbo'ers (gemiddeld 17,5 jaar). Er is sprake van voldoende variatie: bijna alle niveaus van het (voorbereidend) middelbaar beroepsonderwijs zijn vertegenwoordigd. Het betrof stadse jongens qua kleding en houding. Een deel identificeert zich (ook) met een andere dan de Nederlandse cultuur (Antilliaans, Surinaams en Marokkaans) en/ of zegt gelovig te zijn (Christelijk en Islamitisch). De gelovige jongeren leken niet echt praktiserend en vonden ook geen andere onderwerpen rond liefde en seks belangrijk dan niet gelovige jongens. Voor de reikwijdte van de onderzoeksresultaten betekent dit dat ze vooral toepasbaar zijn op jongens met een (v)mbo opleiding in de Randstedelijke context. Wel zijn er meer mbo'ers gesproken dan vmbo'ers waarbij de mbo jongens gemiddeld ouder zijn dan de vmbo jongens. Er moet dus voorzichtig worden opgegaan met de gevonden verschillen tussen jongere en oudere jongens.

In dit onderzoek is bewust aangesloten bij de methoden van de evaluaties van de desktop- en de mobiele versie (de navigatieopdrachten). Dit vergroot zowel de interne geldigheid (validiteit door al eerder getoetste instrumenten) als de externe geldigheid (de reikwijdte van de resultaten) (Baarda, De Goede en Teunissen, 2005). Naast geïnterviewd zijn de jongens tijdens het navigeren ook geobserveerd. Zo kon goed worden beoordeeld of jongens hun weg op de site konden vinden. Bovendien konden (positieve) opmerkingen over de site worden vergeleken met het navigatiegedrag. Er was sprake van 'triangulatie' van methoden wat de validiteit vergroot (Boeije, 2010). Nieuw was dat de zoekopdrachten bewust zijn gekoppeld aan onderwerpen die jongens zelf zeggen interessant te vinden. Zo kon goed worden bekeken of de aangeboden informatie op Sense.info mobiel aansluit op de leefwereld en interesses van de jongens. Resultaten over de waardering van Sense.info mobiel (inhoud, presentatie en vormgeving) zijn waar mogelijk vergeleken met het eerdere evaluatieonderzoek. Er zijn nu voldoende jongeren (30 jongens!) gesproken om een betrouwbaar beeld te krijgen van de waardering van de mobiele site.





## 5 Conclusie

### 5.1 Zoekgedrag jongens en Sense.info

Uit de resultaten blijkt het onderwerp liefde en relaties door jongens erg interessant en belangrijk wordt gevonden. Dit is opvallend omdat het hierbij voornamelijk over de emotionele kant van seks en relaties gaat. Een aspect van seks en relaties dat in eerste instantie minder met jongens en meer met meisjes wordt geassocieerd. Uit de interviews wordt duidelijk dat voor jongens de emotionele band een belangrijk aspect is bij seks. Jongens hebben vragen en zijn onzeker over signalen van meisjes met betrekking tot verliefdheid, relatiestatus en seksualiteitsbeleving. Sense.info zou hier meer aandacht aan kunnen besteden om aan te sluiten bij de vragen van jongens. Hierbij ligt wel sekstereotypering van de informatie op de loer. Jongens waarderen ook dat de informatie op Sense.info 'neutraal' is en dus voor beide seksen geschikt. Daarnaast blijkt dat jongens informatie over serieuze onderwerpen zoals anticonceptie, onveilig vrijen, soa's en alcohol en drugs interessant te vinden. Jongeren willen graag goede informatie hebben zodat ze weten hoe zij veilige en fijne seks kunnen hebben en ook het meisje kunnen behagen.

Jongens zeggen echter pas opzoek te gaan naar informatie over seks als ze echt ergens mee zitten en willen dan serieuze en betrouwbare informatie, voornamelijk online. Met persoonlijke vragen kunnen zij minder goed bij hun vrienden terecht; met andere jongens wordt vaak op een luchtige en minder serieuze manier over meisjes en seks gesproken. In het evaluatieonderzoek van Sense.info mobiel kwam ook naar voren dat bij seks vooral aan serieuze zaken als problemen (soa's en ongewenste zwangerschap) wordt gedacht. Jongens zouden dus pas gebruik maken van Sense.info bij een probleem- of noodsituatie. Hiermee gaat de preventieve kracht van de site omlaag omdat zich al een probleem heeft voorgedaan.

Jongens gaan online veelal via google opzoek naar informatie over liefde en seks. Hier typen zij hun vraag direct in en kijken welke resultaten dit oplevert. Hierbij kijken ze meestal naar de eerste resultaten en kijken dan welke het meest serieus overkomt en duidelijke informatie bevat. Met deze strategie zullen jongens niet rechtstreeks en mogelijk ook niet altijd bij Sense.info uitkomen. Maar weinig geïnterviewde jongens bleken Sense.info ook te kennen.

Een groot verbeterpunt is dan ook om meer bekendheid met de site te bewerkstelligen. Hierdoor kunnen jongens Sense.info uit zichzelf beter vinden (en beter herkennen) en kunnen zij de site zowel preventief als bij problemen gebruiken. Daarnaast is het belangrijk dat Sense.info in zoekmachines snel omhoog komt bij een grote diversiteit aan zoektermen en woorden rondom liefde, relaties en seks. Het hartje blijkt wel een herkenbaar icoontje dus het is goed om hier gebruik van te maken. Jongens zelf benoemen meer bekendheid en promotie van de site ook als een belangrijk verbeterpunt. Dit verbeterpunt kwam ook in het evaluatieonderzoek van Sense.info mobiel duidelijk naar voren. (Huis)artsen zouden hierbij mogelijk een rol kunnen spelen. De naamsbekendheid van Sense.info onder hen kan worden vergroot zodat zij jongeren kunnen attenderen op de site. Jongeren vinden het lastig om op internet betrouwbare informatie te vinden, maar geven aan dat ze informatie van artsen of onderschreven door artsen vertrouwen.

### 5.2 Beoordeling en relevantie Sense.info mobiel

Jongens vinden Sense.info mobiel een duidelijke site met goede en betrouwbare informatie. De applicatie Veelgestelde vragen vormt veelal het startpunt bij het zoeken naar informatie. Ook de zoekfunctie wordt door jongens goed gewaardeerd omdat dit een manier is om snel informatie te zoeken. De zoekfunctie werkt echter alleen bij specifieke zoektermen. Een verbeterpunt is om de zoekmachine af te stellen zodat ook zoektermen met lidwoorden en zinsdelen erin passende resultaten opleveren. Op het gebied van presentatie vinden sommige jongens het kleurgebruik wat saai. Er zouden meer roodtinten gebruikt kunnen worden omdat dit ook bij het thema en het symbool van Sense.info (hartje) past. Dit is ook neutraler dan de kleur roze die jongens meisjesachtig vinden. Meer kleuren gaan ook gepaard met het risico dat jongens de site minder serieus vinden en teveel kleur afleidt van de inhoud.

De informatie, onderwerpen op Sense.info mobiel zijn zeker voor ook jongens relevant. Onderwerpen als pil en zwangerschap, op het eerste oog meisjesonderwerpen, vinden jongens ook

zeer interessant. Zij geven toe dat er meer 'meisjes onderwerpen' op Sense.info staan maar dit begrijpen zij ook. Alle jongens uit het huidige onderzoek geven aan dat er (meer dan) genoeg thema's op Sense.info staan die ook voor jongens relevant zijn. De site hoeft inhoudelijk niet voor jongens te worden aangepast.

Een aanbeveling vanuit de jongens is wel om een 'topic van de week' aan de homepage van de site toe te voegen. Hier kunnen onderwerpen rouleren die jongens hebben aangegeven interessant te vinden. Zoals: liefde en relaties (relatiestatus en signalen), anticonceptie (hoe werkt de pil en is de pil wel veilig), soa's (welke soa's zijn er en hoe voorkom je een soa) en alcohol en drugs (positieve en negatieve invloed op seks). Andere toevoegingen voor Sense.info zijn zelftestjes over verliefdheid en relaties en de mogelijkheid om met andere jongeren te kunnen chatten (forum).

## Literatuur

- Baarda, De Goede en Teunissen (2005). *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.
- Boeije, H. (2010). *Analysis in qualitative research*. London: Sage Publishers.
- CBS. (2012). *Persbericht: Verdere groei mobiel internetgebruik*. Opgehaald van cbs.nl: [www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/publicaties](http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/publicaties)
- Ruttens-Van de Velde, I & Vermeire, K. (2010). *Usability onderzoek* [www.allesoverseks.be](http://www.allesoverseks.be). Antwerpen: Sensoa.
- Rutgers WPF & Soa Aids Nederland (2012). *No nonsense. Onderzoek onder de gebruikers van Sense*. Utrecht: Rutgers WPF.
- Zenderen, K. van (2014). 'Een nette site' evaluatie Sense.info mobiel. Utrecht: Rutgers WPF.



**Bijlage 1 Respondenten en achtergrondkenmerken**

Jongen	leeftijd	Opleid.	Richting/ leerjaar	Seksuele ervaring	Relatie status	Van Sense gehoord	Op Sense geweest	Cultuur	Religie
Jongen 1 vmbo t lj 2	14	Vmbo-t	2	Verliefd geweest	Korte relatie	Nee	Nee	Turks	Islam.
Jongen 2 mbo 3 lj1	16	Mbo 3	All round DTP, 1	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Niet aan het daten of een relatie	Nee	Nee	Ned.	-
Jongen 3 mbo 3 lj2	18	Mbo 3	PW, 2	Getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Lange relatie	Ja	Nee	Ned.	-
jongen 4 vmbo k lj3	15	Vmbo-k	Techniek/ Landbouw, 3	Verliefd geweest	Met meerdere daten	Nee	Nee	Ned.	Islam.
Jongen 5 mbo 4 lj2	17	Mbo 4	Marketing & Communicati e, 2	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Met meerdere daten	Nee	Nee	Ned.	-
Jongen 6 mbo 4 lj2	18	Mbo 4	Marketing & Communicati e, 2	Verliefd geweest, Getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Aan het daten	Nee	Nee	Ned.	Chris.
Jongen 8 mbo 4 lj 2	18	Mbo 4	International Business School, 2	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Lange relatie	Nee	Nee	Hindoe. Suri.	Chris.
Jongen 10 mbo 4 lj 1	16	Mbo 4	Evenementen techniek, 1	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Aan het daten	Ja	Nee	Ned.	-
Jongen 11 mbo 4 lj1	16	Mbo 4	Evenementen techniek, 1	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Lange relatie	Nee	Nee	Ned.	-
Jongen 12 mbo 2 lj1	17	Mbo 2	Sport, 1	Getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Met meerdere daten	Nee	Nee	Antil.	Chris.
Jongen 13 mbo 3 lj2	19	Mbo 3	ICT, 2	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Met meerdere daten	Nee	Nee	Antil.	Chris.
Jongen 15 mbo 4 lj 2	18	Mbo 4	International marketing and	Verliefd geweest, getongzoend,	Niet daten en geen	Nee	Nee	Antil.	Chris.

			communicati on, 2	seksuele handelingen, seks gehad	relatie				
Jongen 17 mbo 4 lj 1	16	Mbo 4	Evenementen techniek, 1	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen	Met meerdere daten	Ja	Nee	Ned.	-
Jongen 18 mbo 3 lj2	19	Mbo 3 lj2	Allround productie	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Niet aan het daten of een relatie	Nee	Nee	Ned.	-
Jongen 19 vmbo t	14	Vmbo t	economie	Getongzoend, seksuele handelingen	Niet aan het daten of een relatie	Nee	Nee	Ned.	Chris. (beetje)
Jongen 20 vmbo k lj 4	16	Vmbo k lj4	Elektro techniek	Verliefd geweest	Niet aan het daten of een relatie	Ja	Nee	Ned.	-
Jongen mbo 21 lj 2	19	Mbo 4 lj2	Horeca Facilitair leidinggeven de	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Al lang vaste relatie	Nee	Nee	Ned.	-
Jongen 22 vmbo k lj 4	16	Vmbo k lj4	anders	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Meerdere dates	Nee	Nee	Ned.	-
Jongen 23 vmbo k lj4	17	Vmbo k lj4	Landbouw	Verliefd geweest, getongzoend	Niet aan het daten of een relatie	Nee	Nee	Ned.	-
Jongen 24 mbo 2 lj 2	?	Mbo 2 lj2	Bedrijfsadmi nistratie	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Niet aan het daten of een relatie	Nee	Nee	Ned./ anders	Islam.
Jongen 25 mbo entree	18	Mbo entree	winkel	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Meerdere dates	Nee	Nee	Ned./ Creools Suri.	Chris.
Jongen 26 mbo entree	17	Mbo entree	Sport en beweging	Verliefd geweest, getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Lang vaste verkering	Nee	Nee	Ned.	Chris.
Jongen 27, mbo entree	19	Mbo 1	Entreeklas	Verliefd geweest, Getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	Met meerdere daten	Nee	Nee	Marok.	Islam
Jongen 28, mbo	17	Mbo 1	Entreeklas	Verliefd geweest,	Niet aan het daten	Nee	Nee	Ned.	-

entree				getongzoend, seksuele handelingen, seks gehad	of een relatie				
--------	--	--	--	--	-------------------	--	--	--	--





## Bijlage 2 Overzicht zoekopdrachten en gekozen routes naar antwoorden

Onderwerp	Vraag	Jongens	Gekozen routes
Liefde en relaties	Hoe kan je het beste iemand versieren?	Jongen 6 mbo 4 leerjaar 2	Informatie → seks A-Z → versieren
		Jongen 2 mbo 3 leerjaar 1 Jongen 27 mbo entree	Informatie → veelgestelde vragen → liefde en relaties → Hoe kan je het beste iemand versieren
		jongen 4 vmbo k leerjaar 3	Informatie → vraag van de week → ? Informatie → veelgestelde vragen → liefde en relaties → Hoe kan je het beste iemand versieren
Meisjeslichaam	Waar wordt een meisje opgewonden van?	Jongen 25 mbo entree Jongen 28 mbo entree	Informatie → veelgestelde vragen → meisjeslichaam → Waar wordt een meisje opgewonden van?
De eerste keer	Hoe zorg je dat de eerste keer leuk is?	Jongen 1 vmbo t leerjaar 2 Jongen 20 vmbo k leerjaar 4	Informatie → veelgestelde vragen → de eerste keer → Kan een meisje de eerste keer zwanger worden → de eerste keer → hoe zorg ik dat de eerste keer leuk is
Condoom, pil en anticonceptie	Stel, het condoom is gescheurd en je wilt weten wat je moet doen. Je wilt advies van een expert (sense infolijn). Hoe pak je dat aan?	Jongen 19 vmbo t leerjaar 3	Informatie → veelgestelde vragen → zwanger → ? Informatie → veelgestelde vragen → onveilig vrijen → ik heb onveilige seks gehad, moet ik nou de morning-afterpil nemen
		Jongen 11 mbo 4 leerjaar 1	In de buurt → condoom in winkel, condoomautomaten → ? Informatie → Veelgestelde vragen → onveilig vrijen → ? Informatie → Veelgestelde vragen → condoom → Het condoom is gescheurd, wat moet ik doen --> neem contact op met je huisarts of Sense om te checken welk risico jullie lopen
		Jongen 5 mbo 4 leerjaar 2 Jongen 12 mbo 2 leerjaar 1 Jongen 24 mbo 2 leerjaar 2	Informatie → veelgestelde vragen → condoom → Het condoom is gescheurd, wat moet ik doen → neem contact op met je huisarts of Sense om te checken welk risico jullie lopen
(on)veilig vrijen, soa's	Je hebt onveilige seks gehad en je bent bang dat je een soa hebt. Je wilt advies van iemand die er verstand van heeft. Hoe pak je dat aan op sense.info mobiel?	Jongen 3 mbo 3 leerjaar 2	Informatie → veelgestelde vragen → soa → waar kan ik mij laten testen? / hoe kom je er achter of je een soa hebt → bel, chat of mail met de Sense infolijn
		Jongen 23 vmbo k leerjaar 4	Informatie → veelgestelde vragen → soa → hoe kom je er achter of je een soa hebt → advies en hulp/ in je buurt
		Jongen 10 mbo 4 leerjaar 1	Informatie → seks-a-z → soa's → De meeste soa worden opgelopen bij onveilig vrijen → ? Informatie → veel gestelde vragen → onveilig vrijen → ? advies en hulp → mail, chat, bel of afspraak → persoonlijk advies per telefoon

		Jongen 26 mbo entree	Homepage → Bij jou in de buurt → soatest Advies en hulp--> mail, chat, bel of afspraak → mail
Over je grens	Hoe weet je of iemand seks wil?	Jongen 22 vmbo k leerjaar 4 Jongen 17 mbo 4 leerjaar 1	Informatie → veelgestelde vragen → over je grens → hoe weet je of iemand seks wil?
Seks, alcohol en drugs	Wat is het effect van alcohol op seks?	Jongen 15 mbo 4 leerjaar 2 Jongen 8 mbo 4 leerjaar 2 Jongen 18 mbo 3 leerjaar 2 Jongen 21 mbo 4 leerjaar 2	Informatie → veelgestelde vragen → seks, alcohol en drugs → wat is het effect van alcohol op seks?
		Jongen 13 mbo 3 leerjaar 2	Informatie → Seks A tot Z → intypen: wat is het effect van alcohol op seks? → ? Informatie → veelgestelde vragen → seks, alcohol en drugs → wat is het effect van alcohol op seks?